

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická

Bakalářská práce

Plzeň 2012

Marie Prixová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Bakalářská práce

**SVĚT SIEGFRIEDA KAPPERA V BÁSNICKÉ
SBÍRCE ČESKÉ LISTY**

Marie Prixová

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 2012

.....

Obsah

Obsah	4
Úvod	5
1 SIEGFRIED KAPPER – ŽIVOTNÍ OSUDY.....	7
2 O SIEGRIEDU KAPPEROVI.....	18
2.1 Kdo Kappera ovlivňoval	18
2.2 Jan Krejčí	19
2.3 Václav Bolemír Nebeský	21
2.4 Oskar Donath	22
2.5 Arne Novák	23
2.6 Eliška Krásnohorská.....	24
2.7 Václav Petrbok	24
2.8 Českožidovské hnutí	25
3 KONFRONTACE ŽIDOVSTVÍ A ČESKÉ SPOLEČNOSTI V ČESKÝCH LISTECH.....	27
4 KRITICKÉ PŘIJETÍ ČESKÝCH LISTŮ.....	34
5 BIBLIOGRAFIE.....	41
5.1 Příspěvky.....	41
5.2 Knižně	42
5.2.1 Beletrie a cestopisy	42
5.2.2 Básnické parafráze a překlady poezie.....	43
5.2.3 Ostatní práce	43
5.2.4 Výbor	43
5.3 Korespondence.....	44
Závěr	45
Seznam použité literatury	47
Přílohy	48
Resumé	54

Úvod

Tato bakalářská práce pojednává o emancipačních snahách Židů pohledem židovského básníka Siegfrieda Kappera¹. Byl jeden z prvních, kdo se zasazoval o to, aby se Židé z Čech ztotožnili s českou kulturou.

Židovskou otázkou jsem se začala zabývat na gymnáziu, kde probíhal dvouletý projekt „Zmizelí sousedé“, při němž docházelo k pátrání po Židech, kteří během druhé světové války zmizeli z města Strakonice. Osobně jsem se projektu neúčastnila, ale přimělo mě to více se zajímat o minulost Židů. Židovství jako takové však není hlavní otázkou mé práce, zaměřila jsem se především na problematiku emancipace Židů a jejich kultury v české společnosti v 19. století v Kapperově sbírce České listy. Toto dílo nebylo zprvu v českém prostředí příliš uznávané. Díky podpoře Václava Bolemíra Nebeského se sbírce postupně dostalo větší pozornosti, avšak Kapperovy emancipační snahy však zůstaly nepochopeny.

V první kapitole se snažím nastínit základní informace o samém Siegfriedu Kapperovi. Zabývám se jeho životními osudy, blízkými přáteli a jeho tvorbou.

I druhá kapitola je věnována Siegfriedu Kapperovi, ovšem z pohledu ostatních autorů, kteří ho kromě Karla Havlíčka Borovského celkem pozitivně přijali. Také se zde zaměřuji na to, co ho vedlo k této tvorbě a kdo ho při tom ovlivňoval.

V následující kapitole se dostávám k samé otázce židovství v konfrontaci s českou společností v Českých listech S. Kappera. V první části vnáší do naší poezie nový tematický prvek, a to sloučení své české národnosti se svým židovstvím. Tedy jak vnímal soužití Židů s Čechy, v čem spatřoval největší problémy emancipace. Co by se dalo dle jeho názoru změnit, neboť národ český i národ židovský spojovala snaha o autonomní postavení národa. Z básní vidíme, jak obtížné mohlo být začleňování Židů do naší společnosti a jak bylo těžké docílit, aby je tehdejší česká společnost přijala. Ve druhé části sbírky České listy, kterou nazval Milost, se zabývá, jak plyne z názvu, lyrikou milostnou. Autorovu židovství je věnována pozornost na základě vybraných ukázek z díla, na nichž jsou demonstrovány jeho zásadní myšlenky, přičemž důraz je kladen na myšlenku emancipace Židů.

¹ Vzhledem k tomu, že jde o německé jméno, nevypouštím při skloňování samohlásku „e“.

Čtvrtá kapitola se zabývá kritickým přijetím Českých listů ze strany Karla Havlíčka Borovského, který ji pojal naprosto negativně, a to jak z hlediska literárního, tak i národnostního. Jeho kritika patří k jeho nejzásadnějším a neradikálnějším kritickým statím. Zajímavý je jeho pohled na problematiku židovství jako takového. Stejně jako ve třetí kapitole je zde zmíněna historická zkušenost a tehdejší situace. Havlíčkova recenze je do jisté míry autorovou reakcí na soudobé události.

V poslední kapitole je uvedena veškerá Kapperova bibliografie děl, která za svůj život vytvořil.

Informace k dílu, jsem čerpala z různých zdrojů. Mezi hlavní patří Židovská ročenka 1990 -1991, Příspěvky k poznání básnické činnosti Sigfrieda Kappera, Židé a židovství v české literatuře 19. století, České myšlení, Lid a národ a Jeden jazyk naše heslo bud' V, VI.

Závěr práce by měl shrnout všechny získané poznatky a základní myšlenky sbírky a vytvořit k nim komentář.

1 SIEGFRIED KAPPER – ŽIVOTNÍ OSUDY²

Siegfried Kapper se narodil 21. března 1820 v domě č. 13 v dnešní Nádražní (dříve Schwarzenbergsstrasse) ulici na nynějším Smíchově. Zemřel 7. června 1879 v Pise v Itálii.

Siegfried Kapper byl židovský básník píšící česky a německy, překladatel poezie a prozaik; průkopník česko-židovského hnutí, autor cestopisů, historických a etnografických pojednání. Civilním povoláním lékař. Vlastním jménem byl Isaak Salomon Kapper. Z pohledu historie česko-židovské vzájemnosti náležel k nejpozoruhodnějším osobnostem Čech 19. století. Českou literaturu obohatil zejména prozaickým zpracováním dalmatských pohádek a básnickými parafrázemi srbské lidové poezie. V překladech i statích seznamoval německý svět s novou českou literaturou a folklórní slovesností jižních Slovanů. Přidružil se k mladým radikálním literátům a propagoval společný emancipační boj Čechů a Židů. Podle vlastního vyjádření psal Kapper německé verše v Schillerově stylu a to ještě před vstupem do gymnázia, německy tvořil po celý život. Je autorem Českých listů z roku 1846, první sbírky veršů, kterou napsal Žid v českém jazyce; emancipační snahy však zůstaly nepochopeny. Byl jeden z prvních, kdo se zasazoval o to, aby se Židé z Čech ztotožnili s českou kulturou.

Narodil se jako nejstarší z devíti dětí a na území dnešní městské části Smíchov, kde prožil své dětství. Od pěti let četl v hebrejštině Bibli. V polovině 19. století žila na Smíchově početná židovská komunita. Hlásilo se k ní okolo 4% zdejších obyvatel. Jeho otec Hermann Kapper, židovský učitel, mistr sklenářský a podomní obchodník, mu vštěpoval vědomosti z dějepisu a zeměpisu, astronomie, přírodopisu a seznamoval jej i s historií světa, a to zejména při výkladu dějin Egypta. V letech 1795-1816 působil jako učitel ve Švýcarsku, Alsasku a jižním Německu. Jeho svobodomyšlné názory měly na

² Havlíček Borovský, Karel: Česká včela, 6., 17., 20. listopad. Praha 1846.

Krejčová, Helena: Siegfried Kapper. Symbol českožidovského hnutí. In Židovská ročenka 1990-1991. Praha 1991. Str. 119-128.

Lexikon české literatury. 2. sv. 2. Praha 1993. Str. 653-655

Mareš, Jan: Kohoutí kříž – Šumavské ozvěny. Jihočeská vědecká knihovna 2001-2011.

Ottův slovník naučný. 13. Praha 1998. Str. 974-975.

Slavné osobnosti v dějinách Prahy 5 (2. díl). Praha 2009.

Siegfrieda silný vliv. Kapper od roku 1827 navštěvoval triviální školu na Smíchově, ale zároveň docházel do židovské školy v Klausově synagoze, kde se zdokonaloval v hebrejštině a v němčině. Největší vliv na něho měly české pohádky, které mu vyprávěl slepý židovský muzikant. Kapper je vyobrazen na dobových litografiích Eduarda Kaisera, první z nich je doprovázena i jeho vlastnoručním podpisem (*Obr. 1, 2, 3*).

Kapper v letech 1830-36 studoval v Praze na malostranském piaristickém gymnáziu. Roku 1836 krátce pobyl ve Vídni. Na podzim roku 1837 nastoupil do prvního ročníku filosofie v pražském Klementinu, kterou úspěšně vystudoval. Již v této době jevil velký zájem o kulturu slovanských národů a připravoval se pro učitelství na Rusi. Tehdy se sblížil se studentskou společností ovlivněnou literaturou a idejemi Mladého Německa. Mezi jeho spolužáky patřili Alfred Meissner, Moritz Hartmann, Friederich Bach, Isidor Heller, L. A. Frankl, Karel Sabina, Josef Rank a Václav Bolemír Nebeský aj. přední zástupci „mladé Čechie“, tolik inspirovaní současným „mladým Německem“, pod romantickým vlivem Byronovským, Lenauovým. Ovšem je nutné podotknout, že se jedná o dobu před rokem 1848, kdy „české“ bylo těmito mladými literáty chápáno spíše ve smyslu zemského patriotismu, nikoliv národnostně ve smyslu jazykovém. V duchu tehdejších romantických trendů v Evropě čerpali témata svých prací z českých dějin. Inspirovali se Husem, Žižkou apod. Je příznačné, že v peripetiích pozdějšího vývoje zůstali všichni, až na Kappera, německými autory. Přes to všechno převažuje v Kapperově díle tvorba psaná německy. Je to pochopitelné, když si uvědomíme, že Kapper pocházel z německého jazykového prostředí a neměl proto v němčině např. ty stylistické problémy, které měl zpočátku v češtině, a které mu vytýkal právě Havlíček. Přesto se Kapper stal dvojjazyčným autorem. Dokázal to svými posledními, v češtině publikovanými díly. Jeho německou tvorbu můžeme rozdělit do tří tematických okruhů. První a stěžejní tvoří jihoslovanská tematika, jedná se o překlady anebo o ohlasy jihoslovanské poezie. Jeho obrovský přínos na tomto poli je ceněn dodnes. Další tvoří židovská tematika, kterou nalezneme v částečně autobiografických románech a v povídkách z ghetta. Kapper byl jeden z prvních autorů, který se tomuto specifickému literárnímu útvaru věnoval. A v neposlední řadě se u něj setkáváme s tematikou českou. Hojně překládal z češtiny do němčiny, a to hlavně české a slovenské písně. Kromě toho

jako novinář publikoval literárně vědné studie o českých autorech, např. o Máchovi, Kollárovi, Čelakovském, Erbenovi, Němcové.

Publikovat začal Kapper roku 1837 v pražském německém časopise Ost und West vydávaného, spisovatelem a knihovníkem Rudolfem Glaserem (1806-1848), blízkým spolupracovníkem Františka Palackého, který si kladl za cíl seznamovat německy mluvící svět s kulturou slovanských národů. Kolem tohoto časopisu byla seskupena první generace německy píšících židovských autorů. Zde i v jiných periodikách byly otištěné překlady a parafráze slovanských, českých, moravských a jihoslovanských lidových písní. V létě roku 1839 dokončil studia filosofie. Přechodně se živil jako domácí učitel, studoval ruštinu, vykonal učitelské zkoušky, avšak jeho záměr odebrat se jako učitel do Ruska se neuskutečnil a Kapper se zapsal na medicínu ve Vídni. Zde krátce působil jako vychovatel, kde poznal srbského národovce a spisovatele Vuka Karadžiće a českého básníka Václava Bolemíra Nebeského. Od konce 30. a ve 40. letech soustavně publikoval v časopisech a almanaších překlady soudobé české poezie, prózy a dramatu, mj. F. L. Čelakovský, B. Jablonský, V. K. Klicpera, K. H. Mácha, též první překlad celého Máje. Uveřejnil ho v Klarově almanachu Libussa již v roce 1844, tj. rok před českým pokusem vydat Máchovy sebrané spisy včetně Máje. Kapper se jako jeden z prvních nadchl pro dílo Karla Hynka Máchy Máj, který byl vydán v roce 1836, byl českými literáty tvrdě nepřijat, a to s téměř naprostým neporozuměním. J. K. Tyl v Květech sice uznal Máchův básnický talent, ale přesto jej z vlasteneckých ohledů urážel. Jinak tomu bylo u Kappera, který již v roce 1842 publikoval o Máchovi studii Karel Hynek Mácha und die neuböhmische Literatur ve Frankových Sonntagsblätter. Kapper také psal informační stati o české literatuře, svými německými studiemi o Máchovi se podílel i na českém úsilí o patřičné vysvětlení a zhodnocení jeho básnické osobnosti na počátku 40. let. Okolo periodik Ost und West a Libussa se seskupila řada spolupracovníků (například Adolf Meissner a Isidor Heller), nejznámější byl však Moritz Hartmann.

Pod vlivem Karadžiće i vlivem Nebeského vydal v roce 1844 v Lipsku sbírku Slavische Melodie, která ve čtyřech oddílech obsahovala variace na motivy českých, moravských, slovenských a jihoslovanských písní. Věnoval ji hraběti Leonu Thunovi. Roku 1845 uveřejnil Kapper první českou báseň. Již kolem poloviny čtyřicátých let se v německo-židovských i českých časopisech rozvinula diskuse o možnosti začlenění Židů do naší

země, podobně, jako se dělo v německých státech. Hlavními představiteli této diskuse byli David Kuh a Václav Bolemír Nebeský. Jejich volání po začlenění Židů mezi Slovany, které by bylo ku prospěchu oběma etnikům, se snažil konkrétně realizovat právě Kapper. Národní nadšení Nebeského, k němuž záhy přilnul oddaným přátelstvím, dalo rozhodný směr všem jeho literárním snahám. Jeho přispěním začal Kapper od r. 1843 pořádat vlastní básně, jejichž přední snahou bylo pobídnout soukmenovce, aby se připojili k národnímu životu. Ukázky z nich uveřejnil Nebeský v Květech r. 1845 a údajně Kapperovi pomohl i jazykovou korekturou veršů. Celá sbírka vyšla r. 1846 pod názvem České listy v renomovaném pražském nakladatelství Calve (po druhé v Ústřední knihovně). V příloze můžeme vidět oskenovanou titulní stranu sbírky a a známou báseň Sigfrieda Kappera (*Obr. 4*). Dílo věnoval Karlu Egonu Ebertovi, básníku a spisovateli biedermeierovské Prahy. Jediná česká sbírka původní lyriky České listy vnáší prvním z tří svých oddílů „Synům kmene mého v Čechách“ nový tematický prvek do naší poezie, židovství, a to v podobě tří hlavních motivů: dřívější sláva židovstva, nynější ponížení a utlačování židů, přimknutí českých židů k českému vlastenectví. Dále následovala „Milost“ (milostná poezie) a „Obrazy“ (reflexivní poezie). Sbírkou České listy představovaly zásadní zlom, neboť se Češi poprvé ve svém mateřském jazyce dozvěděli o židovském bolu a tísní. Básně v Časopise Českého muzea (1847) vlídně přijal Jan Erazim Vocel. Naopak Karel Havlíček v České včele (1848) Kapperovi vytkl nepravdivost a neupřímné vlastenectví. Uměleckou hodnotu básní snižují v deklarativní složce poetická klišé a v reflexivních a elegických skladbách, vycházejících z protikladného, v podstatě romantického nazírání, neadekvátní poetika vývojově staršího, předromantického typu, jmenovitě systém pojmenování. V této poetice našel však Kapper prvotní východisko pro své volné překlady, parafráze a adaptace lidové jihoslovanské poezie. Jejich soubory korespondují sice s třemi hlavními Kapperovy soubory německými, avšak podstatně se liší pojetím tlumočnického úkolu: jejich vztah k slovnímu znění a textovému rozsahu originálu je mnohem volnější ve snaze prezentovat přebásněnou orální slovesnost jako součást dobové orientace české literatury. V básni Ve spolku Čechů zde čteme:

*„Jen Nečechem mne nejmenujte/Syn jako Vy jsem České země/Jak srdce Vaše pro vlast
tluče/Tak moje vroucně plane ve mně.“* (Kapper, 1846, s. 55)

Kapper se zde hlásí k českému jazyku a Čechám jako své rodné zemi. Tuto sbírku je možno považovat za první dílo česko-židovské literatury. Založila tradici, ve které pak pokračoval např. Vojtěch Rakous či Karel Poláček. Siegfriedovy snahy, vyjádřené právě v Českých listech, nenarazily na velké pochopení. Přijetí této sbírky českou kulturní veřejností bylo, bohužel, vesměs negativní. V témž roce vyšel ve dvou listopadových číslech České včely, beletristické přílohy Pražských novin, článek jejích nedávno jmenovaného redaktora Karla Havlíčka Borovského, věnovaný nové básnické sbírce. Havlíček se jednak pozastavil nad tím, že Kapper zároveň píše i německy:

„Opravdovému a upřímnému Čechu při nynějších okolnostech jistě napadnouti nemůže, aby básnil německy. Pan Kapper ale již dříve psal německy a nyní opět připravil k tisku svazek německých básní s titulem Dur und Moll...“ (Karel Havlíček Borovský, 1846, Česká včela).

Havlíček kromě toho namítl, že:

“Nelze zároveň míti dvě vlasti, dva své národy a dvěma pánům sloužiti... Pročež musí, kdo chce být Čechem, přestat být Židem.“ (Karel Havlíček Borovský, 1846, Česká včela).

Na Havlíčkovu obranu je třeba říci, že stejně ostře zkritizoval i obdobně sentimentální dílo českého renomovaného autora J.K. Tyla - jeho novelu Poslední Čech.

Až později Havlíček svůj příkrý odsudek s odvahou sobě vlastní opravil. Avšak Havlíčkovu nepřiznivé přijetí a nedůvěra v Čechách Kappera na čas umlčely. Kritika musela být pro Kappera, který se jednak cítil být Židem a jednak měl široké zájmy i v kulturní oblasti německé, nepřijatelná. Kapper totiž publikoval v již zmiňovaném v časopisu Ost und West Rudolfa Glasera, a jeho německé verše z této doby se těšily i jistému věhlasu – dvě z jeho básní zhudebnil dokonce Johannes Brahms a další z nich pak vnuk významného básníka Goetha, německý hudební skladatel Walther von Goethe. Kapper také napsal libreta ke dvěma dnes již úplně neznámým operám Carla Otty Nicolai, zakladatele Vídeňské filharmonie.

Za jeho studií medicíny ve Vídni v letech 1841-46 se dostal do vídeňské literární společnosti a spřátelil se s hudebním skladatelem O. Nicolaiem. Stýkal se s vídeňskými národnostně uvědomělými Slovany, a zvláště podnětné pro něj bylo studium srbštiny a jihoslovanského folklóru. Studia ukončil v roce 1848 disertační prací o homeopatii

(promoce leden 1847). Kapper, zklamaný českým postojem, provozoval lékařskou praxi v Karlovcích v Chorvatsku, kde se stýkal s I. Mažuraničem, Drag. Kušljanem a E. Tkalcem, studoval jihoslovanský život a literaturu. Cestoval po Bosně, Hercegovině, Dalmácii a nějaký čas pobýval v Benátkách. Březnová revoluce přerušila na čas tyto studie i přilákala jej do Vídně, kde se jí aktivně účastnil a vítal pád kanceláře Metternicha. Na následném revolučním dění se horlivě podílel jako básník a publicista i ve veřejných funkcích a bojoval dokonce i na barikádách. Byl jedním z dvanácti vyslaných zástupců, kteří měli přednést návrhy lidu zasedajícím stavům, a stal se prvním řečníkem, který s požadavky lidu před stavy vystoupil. Poté, co došlo ke střelbě granátníků do shromážděného davu, poskytl jako lékař raněným svou pomoc a ještě téhož dne, když byla ustavena akademická legie, se stal vůdcem jednoho z jejích oddílů. Týž den večer napsal báseň Vpřed, ve které vyzval lid, aby neustal ve svém boji, ale pokračoval v něm až do dosažení úplné svobody. V následujících revolučních dnech psal každý den jednu a báseň a ty spolu s dalšími, revolučně cítěnými verši, které napsal před rokem 1848, vydal na konci dubna ve sbírce Befreite Lieder (Osvobozené písně). Tuto sbírku přeložil do češtiny Max Lenderer, ale česky nebyla publikována v úplném rozsahu. Jedna z těchto revolučních básní byla později zhudebněna a stala se de facto hymnou akademických legií. Stejně aktivně se účastnil i říjnového vídeňského povstání. Chápal přání českého národa a obhajoval ho, zvláště v těžkých dobách kolem voleb do Frankfurtu, kdy ve Vídni propukly protičeské nálady. Kapper se v Praze po Svatodušních bouřích proti těmto náladám postavil osobně veřejnými vyhlášeními (letáky). Od 22. července 1848 zde působil jako zpravodaj pražských listů Bohemia a vídeňský sněmovní dopisovatel konzervativního listu a Constitutionelles Blatt aus Böhme. Šlo o zprávy z říšského vídeňského, Kroměřížského sněmu, a potom, od dubna do července 1849, z uherského bojiště. Svůj boj za svobodu tak vedl od samého začátku revoluce skoro až do jejího konce. A nebál se své postoje vyjadřovat a formulovat ostře i v době stanného práva:

„Kde pak je zásada? Co je zde právem, co vlastním míněním a svévolí?...Když koruna a její radově, jež mají reprezentovati nejvyšší právo ve státě, začínají pojem práva tak zatemňovati, kdo pak v lidu má rozeznati, co jest právo a co bezpráví?“ 22. 11. 1848³

³ Krejčová, Helena: Siegfried Kapper. Symbol českožidovského hnutí. In Židovská ročenka 1990-1991. Praha 1991.

Po potlačení revoluce generálem Alfrédem K. F. Windischgrätzem unikl žalářování a za nastalé reakce opustil Rakousko a odebral se na cesty do ciziny. V roce 1850 a 1851 procestoval jihoslovanské země (Bosnu, Srbsko, Bulharsko a Itálii), v roce 1852 a 1853 severní Německo a Polsko. Výsledkem těchto cest i dlouholetých studií byly záslužné spisy: *Südslavische Wanderungen*⁴, *Die serbische Bewegung in Südungarn*⁵, *Christen und Türken. Reiseskizzen von der Save bis zum Eisernen Thor*⁶ a básnické spisy Fürst Lazar. *Epische Dichtungen*⁷, zpracováno také česky a *Die Gesänge der Serben*⁸. Jeho německé i české překlady srbské a černoohorské poezie byly dle Pavla Eisnera dlouho nepřekonatelné. Doplňoval si odborné vzdělání a úspěšně vykonal zkoušky z chirurgie a gynekologie. Poté byl zaměstnáván jako lékař ve městech Karlovac, Františkovy Lázně, ve Vídni a pobýval i v Praze. Dne 11. června 1854 se oženil s Annou, sestrou pražského německého spisovatele Moritze Hartmanna, kterého znal již ze studentských let, a usadil se jako praktický lékař v Dobříši v Čechách.

Moritz Hartmann (1821 – 1872) pocházel ze zámožné rodiny z Dušníků u Příbrami a v Praze studoval od roku 1837 medicínu a filozofii. Později, kdy už pobýval v Německu, jej uchvátil obraz Čech, jak jej vykreslila slavná francouzská spisovatelka George Sandová, která v románě *Consuelo* zpracovala husitské náměty. Byl zastáncem tzv. „bohemismu“ bolzanovského typu (teritoriální vlastenectví) a zabýval se v počátcích své tvorby rovněž českou historií. Ovlivněn Sandovou vydal v roce 1845 v Lipsku sbírku básní *Kelch und Schwert*, v níž jako básník ze země husitské nařikal nad ztrátou české svobody po bitvě na Bílé hoře a obracel se proti panství Habsburků. Sbíрка měla velký úspěch a uchvátila zároveň Čechy i české Němce, ale vzhledem k protimonarchistickému tónu vyvolala nelibost úřadů. Psal ovšem výhradně německy a později působil jako zastávce asimilace Židů v Čechách k německé kultuře.

Kapperův záměr z roku 1857 shrnout do knižního celku původní lyriku přírodní, reflexivní a politickou se neuskutečnil, samostatně vyšly jen výzvy poetické reakce na revoluční dění 1848 *Osvobozené písně*. Některé Kapperovy prózy jsou situovány do židovského ghetta nebo těží z autorových dětských zážitků a ze studentského života

⁴ *Südslavische Wanderungen*, Lip. 1851 a 1853. 2 sv.

⁵ *Die serbische Bewegung in Südungarn*. Berlín 1851.

⁶ *Christen und Türken. Reiseskizzen von der Save bis zum Eisernen Thor*. Lip. 1854.

⁷ Fürst Lazar. *Epische Dichtungen*. Vídeň 1851, 1852, 1853.

⁸ *Die Gesänge der Serben*. Lip. 1852. 2 sv.

v předbřeznové Praze. V letech 1857-59 Kapper redigoval sborník *Jahrbuch deutscher Belletristik*.⁹

Za rakousko-sardinské války v roce 1859 Kapper působil jako dobrovolný lékař ve vojenské nemocnici ve Veroně. Od podzimu 1860 provozoval lékařskou praxi v Mladé Boleslavi a účastnil se tam českého společenského kulturního života. Po Říjnovém diplomu roku 1860, kdy se český národ začal aktivizovat i politicky, postavil se Kapper jednoznačně na českou stranu. Ve volbách do zákonodárných sborů volil české poslance a sám byl zvolen do městského zastupitelstva v Mladé Boleslavi a od roku 1864 zasedal dokonce v městské radě. Jeho literární činnost v této době byla německá. O sobě vydal: *Herzel und seine Freunde*¹⁰, *Falk. Eine Erzählung*¹¹, *Das Vorleben eines Künstlers*¹², *Die böhmischen Bäder*¹³.

Přes nepochopení z české strany se nikdy nepřestal zajímat o české obrození – další českou básnickou sbírku už sice nenapsal, ale zabýval se nadále překladatelskou činností. Významný byl např. jeho překlad *Rukopisů do němčiny Die Handschriften von Grünberg und Königinhof*, 1859, který vyšel dokonce v několika vydáních. Později vydal i cestopis *Das Böhmerland*. Sloučení překladů z nové české poezie do antologie *Novočeské básně* se neuskutečnilo.

Jak bylo již zmíněno, překládal i lidovou poezii jiných slovanských národů, např. ukrajinské balady. Jeho hlavní přínos spočívá v básnických travestiích srbské ústní slovesnosti. Knižně vyšla sbírka *Lazar, srbský car*, která stmeluje lidové zpěvy vztahující se k bitvě u Kosova do souvislého epického tvaru a která se dokonce stala oblíbeným dílem srbské inteligence ve 2. pol. 19. stol., a sbírka *Srbské zpěvy*. Až posmrtně vyšly v úplnosti *Lidové historické zpěvy Černohorců*. S kulturou, historií a s přítomným životem jihoslovanských národů seznamoval Kapper německé čtenáře i ve studiích a cestopisech, např. *Jihoslovanská putování*. Psal i historické romány, například v třísvazkovém díle *Die Glockenstürmer von Komotau* vylíčil protestantské povstání proti Jiřímu z Lobkovic v roce 1588 v Chomutově.

⁹ *Jahrbuch deutscher Belletristik*. Praha 1857-59.

¹⁰ *Herzel und seine Freunde*. 1853.

¹¹ *Falk. Eine Erzählung*, Desava. 1853.

¹² *Das Vorleben eines Künstlers*. 1854. 2 sv. V Kobrově *Bibliothek deutscher Original-Romane*.

¹³ *Die böhmischen Bäder*. Lip. 1857.

O všestrannosti jeho zájmů svědčí, že napsal i několik cestopisů tematizujících Čechy (dílo věnované českým lázním - *Die Böhmischen Bäder* - z roku 1857, nebo cestopisnou črtu *Durch Südböhmen nach Oberösterreich*. Roku 1863 podnikl cestu do jižního Německa a do Švýcar.

Jako lékař vojenského špitálu za války v roce 1866 onemocněl cholerou a léčil se v Liberci a Mladé Boleslavi. Roku 1867, když se přestěhoval do Prahy, vstoupil okamžitě nejen do Měšťanské besedy, ale i do Umělecké Besedy, kde se stal předním členem několika komisí, a kde v letech 1867 – 1874 přednesl devět odborných přednášek o literatuře, převážně jihoslovanské. Za působení v Praze se začal přátelit s předními vlastenci; Otakarem Hostinským, Miroslavem Tyršem, Václavem Šolcem, Vítězslavem Hálkem, Janem Nerudou, Emerichem Maixnerem, Adolfem M. Pinkasem a dalšími osobnostmi české společnosti. Vrátil se opět také k české literatuře a vydal: *Zpěvy lidu srbského*¹⁴, které obsahují epické, z menší části i lyrické skladby utříděné do šesti tematických skupin, za které obdržel černoohorský Danielův řád. Podkladem Kapperova zpracování je sbírka V. S. Karadžiće, někdy i texty z vlastního sběru. Přispíval do časopisů *Květy* a *Lumír*, v ročnících 1865 a 1866 vyšly jeho *Přímořské pohádky*¹⁵, čtyři prózy drobné knížky volně zpracovávají látky dalmatských pohádek a tradovaných vyprávění. Dobová kritika oprávněně hodnotila jejich osobitý přínos české próze, spočívající ve vypravěčské spontánnosti. Dále vydal *Gusle*¹⁶, ohlasy písní černoohorských, které seskupují černoohorské epické zpěvy a dotvářejí je tak, aby splynuly ve dva nové básnické cykly. Černou Horou se Kapper zaměstnával poslední léta svého života nejvíce a nabízel německým pražským časopisům články o dějepisných, společenských a kulturních poměrech. Vyšly poté v lipském *Unsere Zeit* 1875 (*Das Fürstenthum Montenegro*) a v berlínské *Deutsche Rundschau* (*Montenegrische Skizzen*). Kapper psával do mnohých časopisů, jako např. *Westermannsche Monatshefte* sv. I. – V. (*Die Legenden der Serben*; *Otto Nikolai*; *Kara-Djordje*; *Durch Südböhmen nach Oberösterreich*; *Die Hallstädter Ausgrabungen*; *Histor. Volkslieder der Montenegriner*), *Ost und West*, *Wiener Zeitschrift*, *Gartenlaube*,

¹⁴ *Zpěvy lidu srbského*. Poesie světová sv. V a XI. 1872–74. Ukázky v *Lumíru* 1852 a ve *Svět*. 1868 a 1875.

¹⁵ *Pohádky přímořské*. 1873.

¹⁶ *Gusle, ohlasy písní černoohorských*. Praha 1876. 2. vyd. 1882.

Národní Listy, Květy (1867:K rodopisu P Skály ze Zhoře; Nástiny valašské, úryvek z větší práce; Vuk Stefanović Karadžić aj.).

K židovským tradicím staré Prahy se vrací v díle *Prager Ghettosagen* z roku 1876. V polovině 70. let onemocněl plicní chorobou, odjel na léčebný pobyt do Goricí. Kapper zemřel během své cesty do Itálie v Pise dne 7. 6. 1879. Odtud byly Kapperovy tělesné ostatky podle studie Hany Houskové (1941-1998)¹⁷ převezeny do vlasti a uloženy do dobříšského hrobu (ovšem Peter Demetz v knize esejů, které vyšly původně v rakouském nakladatelství Zsolnay a roku 2008 i česky v pražsko-litomyšlské Pasece pod názvem *Dějiště: Čechy, se domnívá, že jsou ostatky uloženy na židovském hřbitově v Pise*). V příloze můžeme vidět fotografie židovského hřbitova v Dobříši (*Obr. 5, 6*).

Dnes už nestojí ani Kapperův rodný dům ve smíchovské Nádražní ulici s pamětní deskou Spolku českých akademiků-Židů "Kapper", který musel ustoupit stanici pražské podzemní dráhy U Anděla, ani náhrobek na dobříšském židovském hřbitově, zmizelý stejně jako zmíněná pamětní deska už za německé okupace za druhé světové války.

O významu Sigfrída Kappera (jak si on sám počestil své německé jméno Siegfried) pro českožidovské hnutí svědčí ta skutečnost, že byl jeho jménem nazván Spolek českých akademiků Židů, založený v roce 1876. Byl to také tento spolek, který věnoval zemřelému spisovateli pamětní desku na jeho dnes už neexistující rodný dům. Spolek Kapper hrál velkou roli ještě ve 20. století - tehdy byl dokonce zrušen paragraf, omezující členství v něm pouze na židovské studenty. V činnosti spolku bylo významné zejména období 30. let, kdy byl jeho předsedou dnes opět ceněný spisovatel Egon Hostovský. Spolek tehdy nemálo přispěl česko-židovskému kulturnímu sblížení, neboť jeho péčí vyšly články předního českožidovského filosofa Jindřicha Kohna a české kulturní veřejnosti bylo představeno např. dílo *Devět bran* Jiřího Langera.

Kapperova výjimečnost spočívala především v tom, že české, německé a židovské myšlení a cítění, které vzájemným ovlivňováním vytvářelo kulturu v Čechách, se u Kappera spojilo v jedno. Pro opravdovost a osobní důslednost se Kapper stal v pozdějším tzv. českožidovském hnutí od 80. let 19. stol. přímo symbolickou osobností. Takový byl Siegfried Kapper. Byl nejen bolným a nadějeplným milovníkem vlasti, ve které byl roku 1848 skutečně ještě cizincem. Byl také, a to hlavně demokratem

¹⁷ Českožidovský almanach. Praha 1994.

a svobodným člověkem. Právě proto by měl být pro nás a pro naše potomky Kapper Symbolem. Ať již jsme Židé, Češi, Němci nebo příslušníci jakéhokoliv jiného národa.

2 O SIEGRIEDOVI KAPPEROVI¹⁸

Celoživotní Kapperovo úsilí o kulturní asimilaci českých Židů nacházelo četné odpůrce nejen v německy orientované židovské Praze a Vídni, ale i v českém světě. U nás o Kapperovi psal F. Schulz v Osvětě 1879 a J. Hanuš v životopise Nebeského 1896.

2.1 *Kdo Kappera ovlivňoval*

V první řadě Kappera poháněl vlastní smysl pro básnické krásy národní poezie. Jak je vidět z jeho teoretických názorů, jeho vnímavý duch byl prodchnut nejen láskou k poezii, ale i k Slovanstvu vůbec. Tyto vlivy byly silné a významné.

V úvodu ke *Gesägen der serben IX.* (1852) podotýká, že sám není první, kdo do německé literatury uváděl dosud neznámý směr národní poezie, nýbrž že tak již učinil Goethe a po něm Talvj svou rozsáhlou, hlubokou a věcnou znalostí. Kapperova činnost ovšem souvisí především s dílem Jacoba Grimma. Zaměříme se nyní na to, co z prací Talvjových, Grimmových a poté Goethových mohlo na Kappera přímo působit.

Přání seznámit se s kulturou slovanského národa v něm vzbudil Talvjův překlad srbských národních písní. Kapper sám v prvním díle svých *Südslavische Wanderungen* (str. 152 nn, 1851) uvádí, že tyto písně v něm vyvolaly přání seznámit se s řečí, dějinami a mravy hrdinného, zvláštního a nedoceneného národa. Toto přání posílila i hodnota, jakou srbské poezii přikládal jeden z největších učenců, německý Grimm.

Kappera velmi ovlivňovali Grimmovy názory a pokyny, když měl v úmyslu tlumočit srbskou poezii. Byl jimi poučen o významu národní srbské poezie, poznal její důležitost

¹⁸ Donath, Oskar: *Židé a židovství v české literatuře 19. století*. Brno 1923. Str. 13-16.

Hanuš, Jan: *Život a spisy Václava Bolemíra Nebeského*. Praha 1896.

Jeden jazyk naše heslo bud'. V. Plzeň - Radnice 2009.

Krásnohorská, Eliška: *Obraz novějšího básnictví českého*. Praha 1877. Str. 32-35.

Krejčí, Jan: *Příspěvky k poznání básnické činnosti Sigfrieda Kappera*. Praha 1911. Str. 18-77.

Krejčová, Helena: *Siegfried Kapper. Symbol českožidovského hnutí*. In *Židovská ročenka 1990 -1991*. Praha 1991. Str. 119-128.

pro epické básnictví vůbec a byl upozorněn na její jednotlivé krásy a charakteristické známky. Ale hlavně poznámky politické a sociální v něm vzbudily a posílily touhu poznat srbské kraje i jejich život z vlastní zkušenosti, aby pochopil, jak si má vést jako překladatel. Díky tomu Kapper doprovází své překlady věcnými, historickými a etnografickými poznámkami.

Následuje otázka, co mohl Kapperovi poskytnout Goethe. Přicházejí v úvahu Goethova pojednání „Serbische Lieder“, uveřejněné v „Kunst und Alterthum“ V, seš. 2, str. 35 nn (1824), Serbische Gedichte, otištěné v témž časopise VI, seš. 1, str. 188 nn (1827) a Das neueste serbische Literatur, v témž svazku VI, seš. 1, str. 193 nn. Když se Kapper dovolával Goethova hlubokého vycítění poetického živlu národního básnictví, mohl při tom mít na mysli jeho „Klaggesang“. Pokud srovnáváme Goethovy a Grimmovy úvahy, u Goetha nikdy nenajdeme bezděčné nadšení ani naivní radost, ale mají střízlivý ráz, jde o učené rozpravy, dobře promyšlené, kriticky odvažující s věcnou odměřeností. Goethe poukazuje k literárnímu směru, který již půl století obrací pozornost k národnímu básnictví různých národů. To mu také dalo podnět k jeho vytrvalému studiu.

Díky těmto vlivům, které na Kappera působily, se pustil se vši opravdovostí do práce, jež se stala jeho prací životní. Jeho zájem o slovanskou národní poezii lze vidět již dříve, jak o tom svědčí kniha ohlasů „Slavische Melodien“ (1844), o jejímž vzniku a obsahu pojednává O. Donath.¹⁹ V první činnosti můžeme vidět jeho individuální básnický sklon, ale celkově se jeví jen jako plynutí všeobecným proudem. Vědomí účelnosti v Kapperovi probudily teprve právě německé vlivy. Dočasný zájem, přešel ve vytrvalé úsilí. Důkazem je, že se Kapper snažil najít podstatu národní poezie, a to tak, že si sám kladl otázku, jaký je její smysl.

2.2 Jan Krejčí²⁰

Jan Krejčí – literární historik a český germanista. Byl profesorem dějin německé literatury na několika filozofických fakultách a také rektorem Masarykovy univerzity v Brně. Studoval především česko-německé vztahy, a tudíž právě tvorbu Siegfrieda Kappera, o kterém prohlásil:

¹⁹ Archiv für slavische Philologie XXX. 555 nn.

²⁰ Krejčí, Jan: Příspěvky k poznání básnické činnosti Sigfrieda Kappera. Praha 1911. Str. 18-77.

„Se svou poezií jest zdrženlivý; nevnucuje se tam, kde by pro zamýšlenou krásu a smělost nedostávalo se mu přiměřeného vzletu, a nepozvedne hlasu, dokud by v něm a kolem něho nebylo náležitě jasno; nitro jest plno touhy vyzpívati se; ale sám ukládá si zdrženlivost, neboť ví, že většina z toho, co mu v duši hárá, musí zůstatí nevyslovena; jest si vědom nedosažitelností svých tužeb.“ (J. Krejčí, 1911, s. 74)

Tvrdí, že nejvýznamnější z Kapperových lyrických motivů jsou ty, ve kterých se zaobírá sám sebou. Jsou nejintimnější, dokazují, že básnění bylo záležitostí nitra, ukazují jeho názor o světě. Krejčí Kapperovi vytýká, že verše v Českých listech neobsahují nic z toho, co by přispívalo k poznání jeho individuality, jako je to právě v četných německých básních. Tuto příčinu shledává ve formální stránce. Probíráme-li se jeho rukopisnou pozůstalostí, snadno nabudeme přesvědčení, že německá řeč mu byla přece jen bližší než česká. České rukopisy vykazují řadu nesprávností i gramatických, k ortografickým nehledíc. Je to pochopitelné, víme-li, že Kapperova výchova byla německá. Ovšem musíme se podívat na rozdíl dovednosti, s jakou českou formou ovládá v Českých listech a v pozdějších Zpěvech lidu srbském a Guslích; v epice se u něho mohl snadno projevit formální pokrok vlivem ryzosti slovanské poezie. Krejčí si všímá toho, že tam, kde měl básník vyslovit něco svého, kde měl dát subjektivní výraz sdílnosti, zápasil patrně o formu výrazu, nebo ji vůbec nenalézal, leda by vytvořil verše neuměleckého druhu, jaké jsou obsaženy v Českých listech, zejména v cyklu Milosti. Jeho češtví tak podle něj nehrozí újma, ale je to důraz autokritiky. Jan Krejčí z toho činí přísný závěr, avšak vzhledem k tomu, jak lyriku pojímá, dle něj oprávněný, že Kapper lyrik pro literaturu českou neexistuje.

„Ačkoliv musíme i my doznati, že Kapperovy České listy formálně nikterak nevynikají, přece se zdá býti Havlíčkova kritika příliš přísná, zvláště když tuto sbírku přirovnáme k jiným veršům té doby.“ (J. Krejčí, Siegfried Kapper, s. 19)

Krejčí prohlásil, že Kapperův smutek ve verších, jehož hlavní příčinou je fyzická choroba, připomíná se zádumčivostí Lenauna; když vidí usychající strom, jenž stojí sám uprostřed „jarní nádhery“, přivádí ho to k myšlence o jeho vlastním umírání, jak vyslovuje v básni „Der kranke Baum“. Večerní zvony v něm zase probouzí představu a tuhu vlastní poslední cesty.

„Ve chvílích, kdy v duši jeho chmurná nálada se skloní, chce vyplakati se; slza však, již nikdo nevidí, přináší mu ne litování, nýbrž rozjasnění; pro ni i tajemství. Když pak klid

v jeho srdci se rozhostí, ponoří se v nitro své a jest mu, jakoby (!) viděl nebe hvězdnaté. Má takové chvíle štěstí, které vykoupeno jest však bolestí. Tu celý svět chtěl oblažit, byť jen na chvíli, neboť štěstí prchá jako sen a dojde ho člověk tak těžko.“ (Krejčí, 1911, s. 75)

2.3 Václav Bolemír Nebeský²¹

Na počátku čtyřicátých let začal mezi českými Židy vlastenecký ruch. V literatuře, která byla předním útočištěm českého vlastenectví a národních snah, se zračí nejvěrněji. V. B. Nebeský stál v čtyřicátých letech v čele všech těch snah a pojí se úzce k jeho jménu.

Kolem r. 1840 se Nebeský, tehdy horlivý vlastenec a nadšený dědic Máchovy poezie, seznámil S. Kapperem a jinými česko-německými studenty. Toto přátelství, které trvalo velmi dlouho, mělo značný vliv na obě strany. Příchod Nebeského do Vídně uvítal Kapper s nadšením a záhy se stali velmi upřímnými přáteli. O tom svědčí Kapperova báseň „Věrnému příteli V. N.“ (Květy 1845), a účast Nebeského na vydání Kapperových básní. Nebeský s Kapperem usilovali o česko-židovskou spolupráci. Mnoho autorů židovského původu psalo česky i německy. Situace se měnila s prosazováním etnické příslušnosti. Podle jejich zastánců se česká literatura neměla pouze vyrovnat jiným literaturám, ale měla být „národní“. Kapper byl Nebeskému v národních snahách až do poslední chvíle jeho pobytu ve Vídni (1846) věrným druhem, obětavým pomocníkem a jediný z jeho židovských přátel zůstal českému národu věrný navždy.

V. B. Nebeský v jednom ze svých mnohých článků v Květech prohlásil:

„Kdo má vyšší smysl pro velké hnutí národů a pro činné momenty v člověčenství, musí uznati, že v té záležitosti něco nadějného a velkého spočívá; my arcí ovoce z trpkého kořene (jak se některým zdáti bude) kliditi nebudeme; to všecko věc budoucnosti; my však ji máme připravovat, pro ni se zapřít a pro ni se obětovat, více než kterýkoliv národ; Slovan toho má nejvíce potřebí, aby se povznesl nejen nad nehody nynějšího věku, ale i nade všechny subjektivní nápady, náhledy, sympatie a antipatie, žádný národ nežije tak v budoucnosti a pro ni jako on. Nynějšek arcí náleží srdci, je milý a má se ho

²¹ Hanuš, Jan: Život a spisy Václava Bolemíra Nebeského. Praha 1896.

použít, a budoucnost patří duchu, žádá zapření sebe sama a oběti.“ (Květy, 1845, str. 511)

České básně brzy po tom uveřejněné v Květech (1845), měly dojem těchto slov zesílit a zároveň ukázat oběma stranám, že spřátelení je možné a že ponese dobré ovoce. Poslední články Nebeského vyšly v Květech 1846 a v České včele 1846 (str. 24) v Dopisu z Vídně. Jeho ohnivé nadšení se zdá již být mnohem střídmější, než které planulo z jeho prvních slov. Z jeho mladých přátel zůstal českým snahám věrný jen Kapper, který připravoval k tisku své české básně. Nebeský skládal v jejich vyjití velké naděje pro židovstvo i českou literaturu a dává jim zde výraz. Kapper byl pro něj první Žid, kterému se jeho slovanství dá doopravdy uvěřit.

2.4 Oskar Donath²²

Oskar Donath byl německým germanistou. V Kapperově lyrice shledával určité vlivy. Například cyklus „Maurerlieder“ dle něj nepopíratelně vznikl z vlivu Schillerovy básně Das Lied von der Glocke a leckterá erotická píseň mohla vzniknout díky inspiraci z Heinovy lyriky. Domnívá se však, že ani v této pozdější lyrice se nevymanil vlivu Anastasia Grüna, který se projevuje již v Befreite Lieder. V nich s Grünem sdílí nejen politické a pokrokové nadšení, ale i těžkopádnost formy.

Podle Donatha je Kapper dobrým, pravověrným Židem, jak můžeme pozorovat např. v jeho básni Noc pásašská. Tvrdí o něm, že velice cítil se svými souvěrci a za nic na světě by se jich nezřekl. Kapperův politický program a postoj byl vysloven v básni Jen Nečechem mne nejmenujte. Donath se z Českých listů zaměřuje především na části první - Synům kmene mého v Čechách - kde Kapper sloučil otázku své české národnosti se svým židovstvím. Prohlašuje se být Čechem, ale nechce se zříct svého židovství. Jednou z básní, které se ve sbírce nacházejí, je báseň „K východu“, již Donath pojímá právě v sionistickém smyslu.

„Básník toužebně hledí k východu, kde srdci jeho ve snách svítí ráje, kde v posvátných stínech hnijí jeho otcové a kde posud žijí v pověsti děje Makabovců. Chtěl by dlíti tam na východě, na březích babylonských vod, kde na větvích vrby visí tichá harfa. Ji by

²² Donath, Oskar: Židé a židovství v české literatuře 19. století. Brno 1923. Str. 13-16.

vzal do náručí a z ní by vyloudil znova zvuky, které by hlásaly žal a hanbu jeho souvěrců.“ (Donath, 1923, s. 13)

„Své zraky přece obrací při modlitbě na východ, ale nikoliv proto, že tam stál kdysi slavný Jerusalems, nýbrž proto, že se modlí k zori, od níž očekává ráno, kdy nebude mstivosti, nýbrž jen právo, kdy národ jeho již nebude bloudit v klatbě a kdy on jako Čech spojí ruce s Čechy.“ (Donath, 1923, s. 14)

2.5 Arne Novák

Arne Novák byl literární kritik a historik, germanista, autor monografií a velmi rozsáhlého díla o dějinách české literatury. V jeho tvorbě se prolíná literárněhistorická činnost s činností kritickou. Zabýval se nejen germanistickými studiemi, ale i českou literaturou. Sledoval česko-německé literární vztahy v evropském kontextu.

Koncem 30. let 20. století zařadil Novák ve svých Přehledných dějinách české literatury Kapperovy České listy do kontextu svobodomyšlných českoněmeckých básníků. Ti se na čas podíleli na našem národním hnutí. Patřili mezi ně Daniel Uffo Horn, Friedrich Bach, Moritz Hartmann, Alfred Meissner, L. A. Frankl. České listy také zasadil do kontextu evropské literatury.

„Byli to žáci Lenauovi, Heinovi, ale již Freiligrathovi, kteří milovali české látky hlavně reformační a vnášeli do nich liberálního a demokratického ducha novodobého.“ (Novák, 1995)

Připomenul i kontext jihoslovenské lidové epiky, které se Kapper hojně věnoval. Novák zhodnotil i dobový kritický ohlas Českých listů, které podle něj kladně přijal V. B. Nebeský, kriticky Neruda a nespravedlivě Havlíček.

Dále charakterizoval básnickou sbírku po stránce tematické: vyzdvihl trojí motiv, který dle něj souvisí s Kapperovým ústředním prožitkem vlastní méněcennosti a opovržení ve společnosti:

Bolestnou vzpomínku na dávnou slávu židovskou, žalost nad nynějším ponížením a nadšením českožidovské, tedy zvláštní syntézu sionismu a asimilace. (Novák, 1995, s. 418)

2.6 Eliška Krásnohorská²³

Eliška Krásnohorská, vlastním jménem Alžběta Pechová, česká básnířka, prozaička a překladatelka. Přispívala do řady časopisů, jako je Lumír, Květy, Světozor aj.

Ve své stati *Obraz novějšího básnictví českého*²⁴ se dovolává básníka ryze národního:

„S větším úspěchem, než všichni tito básníci českých dějiny kromě Čecha, zpracoval Siegfried Kapper děje jihoslovanských bojů s plemenem tureckým, používaje volně národních hrdinských zpěvů černo-horských; básně tyto dýší bujarostí a silou, původní jejich kouzlo není ovšem všady zásluhou Kapperovou, avšak již tím, že vzácnými těmi květy ducha slovanského obohatil písemnictví české, získal si vřelý dík.“ (Krásnohorská, 1877, str. 34)

2.7 Václav Petrbok²⁵

Václav Petrbok se ve svém článku zaměřuje na problematiku Kapperova vystoupení v širším kontextu česko-židovsko-německého společenského a kulturního života poloviny 40. let 19. století.

Petrbok Siegfrieda Kappera uznává a oceňuje hlavně to, že se svou tvorbou neustal navzdory hmotné bídě, opakovaným obviňováním z nečeského postoje a zaujaté a tendenční kritice Karla Havlíčka Borovského.

„Kapperovu hrdinnou osamělost, nepostrádající rysy patosu, vidím v odhodlání být oním prostředníkem, mediátorem, které zahájil právě zmiňovaný manifestovaný pokus o literární a kulturní integraci...“ (Jeden jazyk naše heslo bud'. V. Plzeň - Radnice 2009, přívazek, nestránkováno).

Petrbok zdůrazňuje nejen poetickou hodnotu Kapperovy poezie, ale hlavně úctu člověka k druhému a toleranci, což z jeho tvorby plyne. Z dnešní pozice bychom měli revolučnost Kapperova postoje vidět právě v konfrontaci s tradičním Havlíčkovým postojem, který vylučoval sebemenší účast Židů na českém společenském a veřejném životě. Podle V. Petrboka se Kapper celý život nacházel mezi oběma znesvářenými

²³ Krásnohorská, Eliška: *Obraz novějšího básnictví českého*. Praha 1877. Str. 32-35.

²⁴ *Časopis národního muzea českého*. 1877. Str. 34.

²⁵ *Jeden jazyk naše heslo bud'. V. Plzeň - Radnice 2009, přívazek.*

národy, což pro něj muselo být velice složité. Je patrné, že šel neustále proti proudu doby uprostřed většinového antisemitského prostředí.

„Kapper nastavil pomyslné zrcadlo tehdejší většinové antisemitské českojazyčné společnosti...“ (Jeden jazyk naše heslo bud'. V. Plzeň - Radnice 2009, přívazek, nestránkováno).

2.8 Českožidovské hnutí²⁶

Českožidovské hnutí se věrně přihlásilo k odkazu Siegfrieda Kappera, a to zvláště pak jeho první organizace – Spolek českých akademiků Židů. Tato organizace byla ustavena ještě za Kapperova života v roce 1876. Většina pozdějších článků, které o něm byly napsány, pocházely právě od členů tohoto hnutí a byly publikovány převážně v českožidovských novinách a časopisech, nejvíce v kalendáři českožidovském. Zde také publikovali své studie již výše zmínění Jan Krejčí a Oskar Donath.

Dále také akademický spolek pořídil opis Kapperových spisů, které hodlal souborně vydat. Tuto myšlenku se však splnit nepodařilo. Roku 1921 vydal „Výbor ze spisů Siegfrieda Kappera“ s předmluvou Jana Krejčího. To bylo poprvé, kdy Kapperovo dílo alespoň částečně vyšlo v češtině tiskem.

Po dobu trvání spolku bylo také na téma Kapper a jeho tvorba hojně přednášeno. O jeho odkaz se však spolek nestaral jen verbálně. Když Kapper roku 1879 v Pise zemřel, byl na jeho počest akademiky uspořádán večer na Žofíně. Zde mimo jiné účinkovali i O. Sklenářová – Malá, J. Lev, J. Markus a K. Kovařovic). Poté, co se roznesla zpráva o Kapperově smrti, začali mezi sebou českožidovští studenti pořádat peněžitou sbírku na pořízení pamětní desky. Ta byla v červenci 1880 odhalena na Kapperově rodném domě na Smíchově.

„Ale jak hluboce akademici cítili Kappera, jak se skutečně hlásili k jeho odkazu, dokázali roku 1920, kdy spolu se změnou stanov změnili i název svého spolku a slova

²⁶ Krejčová, Helena: Siegfried Kapper. Symbol českožidovského hnutí. In Židovská ročenka 1990 -1991. Praha 1991. Str. 119-128.

český a židovský nahradili jménem Kapper - Akademický spolek „Kapper“.“ (H. Krejčová, 1991, str. 124)

Nabízí se otázka, zda můžeme Kappera považovat za symbol i dnes pro nás. Asimilace je v dnešní době již více méně vyřešená, tudíž ji samozřejmě nemůžeme pociťovat tak silně

jako generace minulé. A tak se mnohým z nás při vyslovení jeho jména vybaví jen nostalgická vzpomínka na usilování našich předků. Ale můžeme se inspirovat jeho životními postoji, kde převažuje hlavně láska ke svobodě, jelikož i asimilace pro něj byla otázkou svobodné volby. Jako Žid i jako Čech toužil po rovnosti a bratrství.

3 KONFRONTACE ŽIDOVSTVÍ A ČESKÉ SPOLEČNOSTI V ČESKÝCH LISTECH²⁷

Kapperovy snahy v oboru národní poezie byly podníceny soudobým německým i českým romantismem. Vracel se k zapomenutému zdroji národního básnictví, jelikož tíhnul k poznání a vystižení národní individuality. České listy vznikly z pocitu bezpráví a příkrostiti, jimiž trpěli „synové kmene“ básníkovy, a z naděje v lepší budoucnost, která apeluje na českou vlast. České listy jsou básníkovou knihou židovství a češství. Jeho poměr k těmto otázkám takřka existenčním byl častým předmětem diskuse. Sám Kapper se hlásí k češství, aniž se vzdává své rasy. Není to stanovisko asimilace ani sionismu, ale pokus a o „modus vivendi“, který můžeme chápat jako východisko při stanovení poměru mezi židovstvím a češtvím. V tomto je Siegfried Kapper důslednější a opravdovější než oba jeho vrstevníci Moritz Hartmann a Alfred Meissner. Pro ně je otázka rasy spíše podružnější²⁸ a jejich češství se projevovalo především ve snaze o německo-českou dohodu. Záhy (ještě před frankfurtským parlamentem) to pro ně přestalo být otázkou života a jejich politická činnost začala žít jen pro německé, všenněmecké ideje.²⁹

Pro Kappera je příznačná jeho tendenční poezie, která přispívá i k poznání jeho osobnosti. Jsou to verše, které nevznikly bezprostředně, z nejvlastnější potřeby nitra. Jeho verše byly podníceny odjinud a vycházely ze soudobých politických událostí, neboť i České listy mají význam především politický. Individuální ve vlastním slova smyslu nejsou, jelikož Kapper v nich mluví jako jeden z mnohých, nikoli sám. Tísni jej

²⁷Dějiny české literatury II. Praha 1960. Str. 352-355.

Donath, Oskar: Židé a židovství v české literatuře 19. století. Brno 1923. Str. 13-16.

Jeden jazyk naše heslo bud' VI. Plzeň - Radnice 2010.

Kapper, Siegfried: České listy. Praha 1846.

Krejčí, Jan: Příspěvky k poznání básnické činnosti Sigfrieda Kappera. Praha 1911. Str. 18-77.

Krejčová, Helena: Siegfried Kapper. Symbol českožidovského hnutí. In Židovská ročenka 1990 -1991. Praha 1991. Str. 119-128.

²⁸ Rukopisný fragment eposu z dějin českých a pronásledování židovského. *Merasch und seine Söhne*. Povídky *Prager Ghettosagen* v „Jüdische Universalbibliothek“.

²⁹ Srv. Otto Wittner: Moritz Hartmann *Gesammelte Werke* (I. 1906, II. 1907) v *Bibliothek deutscher Schriftsteller aus Böhmen* svazek 18. a 19.

těžké poměry, které pro Židy v Čechách nastaly. Z básní je cítit, že odtud chce pryč. Touží odejít někam jinam do světa, kde bude moci „volně vzlétnouti.“

Sbírka České listy se skládá ze tří částí: 1. Synům kmene mého v Čechách, 2. Milost, 3. Obrazy. V části první Kapper vnáší do naší poezie nový tematický prvek, a to sloučení své české národnosti se svým židovstvím. Odráží se tu dřívější sláva židovstva, nynější ponížení a utlačování Židů i přimknutí českých Židů k českému vlastenectví. Kapper je pravověrným Židem, který svůj postoj vyslovil v básni Jen Nečechem mne nejmenujte. Hlásí se k češství, při čemž mu nevadí jeho židovství. Na rozdíl od Máchy Kapper tyto polaroty odstranil akcentací toužebného vplynutí Židů do českého společenství:

„Jen Nečechem mne nejmenujte,

Syn jako vy jsem české země!

Jak srdce vaše pro vlast tluče,

Tak moje vroucně plane ve mně!

I jsme-li z kmene nad Jordanem,

To s Čechem bratrství neruší!

Či zákon jaký mně překáží

Bych vlasti nežil srdcem, duší?“ (Kapper, 1846, s. 55)

Češi však tuto jeho touhu a výzvu neakceptovali, a učinili tak z Českých listů text, jenž má v sobě z hlediska literárněhistorického dlouhodobě, potenciálně nejen elegický, ale i dramatický kontext, kterému plně rozumí až dnešní „poholokaustová“ a jazykově a kulturně pluralitní a tolerantní doba.

Z celé sbírky jsou patrně umělecky nejkvalitnější básně s tematikou Kapperovy etnické vlasti (K východu, Ben – oni, Noc Pásašská aj.) Utrpení Židů je obsahem několika jeho básní, které jsou spojené se snahou a touhou pojmenovat, vyjádřit, ale také i řešit osobní existenciální a etnický problém Židů v Čechách. České etnikum (nejen Havlíček) tuto Kapperovu volbu nepřijalo, ba přímo odmítlo a ústy Havlíčkovými i sarkasticky, ironicky znectilo (obzvláště jeho milostné verše). Podnět ke Kapperově básni Ben-oni dal L. A. Frankl svou romantickou básní „Rachel“ (Sonntagsblätter 1842). Kapper sám o básni tvrdí, že jde o zlomky z větší ještě nekončené básně. My však dnes víme, že báseň nikdy dokončena nebyla, což je po Havlíčkově kritice dosti pochopitelné. Kapper

zde vystupňoval podněty Jablonského, Kaliny, Nebeského – totiž autentičnost bolu, žalu, opuštěnosti a zároveň touhy a naděje. Báseň Ben-oni nám nabízí pohled na skupinu dětí, hrajících si venku jednoho krásného jarního dne. Opodál těchto hrajících si dětí stojí hoch, jenž si netroufá se k nim přidat. Je to chlapec se jménem Ben-oni a o jeho údělu vyhoštěnce a pojednává úryvek básně:

„Roj dítek. Chlapci, dívky v bodrém pluku

Sem tam se honí po zelené trávě;

Tu zpěvu, křiku, radostného hluku,

Sám ples jako by hrál tu s nimi právě.“ (Kapper, 1846, s. 19)

--

„Syn Židův on!“ – „To celá jeho vina,

To příčina, že o samotě stojí,

To příčina, že odřeknutí syna

I ti nepustí k veselosti zdroji.“ (Kapper, 1846, s. 21)

Vidíme, jak musí židovské dítě již v útlém mládí pocítit hanu a opovržení. Ovšem jak sám Kapper zažil, utrpení Žida trvá po celý jeho život. Přímou říká, že teprve smrt ho osvobodí od bídy a potupy.

„Nám zhořčen žlučí předsudků a zlosti

Z plen až k rubáši života jest plamen,

Zkrocena žíla každé nám pružnosti,

Nátiskem zmlena síla našich ramen.

Ach, jednou ať jen chválí vyhoštěnství

Syn chvíli pouti své – chvíli to smrti;

Co před tou – bída jen a potupenství,

Jež každý ducha lepší pokrok drtí!“ (Kapper, 1846, s. 24)

Této otázky se dotýká i Oskar Donath, který prohlásil:

„Žid prahne po osvobození jako havíř po jasném slunci, jako vězeň po svobodě, ale marně. Ve své rezignaci již nežádá návratu do Svaté země, nechce činit nároky na příjemný život, jen aby Pán Bůh od něho odvrátil hořkou krůpěj opovrženosti. Doufá, že snad přece jednou přijde ona spasná chvíle, kdy panovati bude věčný mír a člověčenstvo tvořiti bude jednu obec soudruhů. Ale naděje tato jest nadějí lhavou, skutečnost vypadá zcela jinak. V posledních verších přirovnává básník národ židovský k zádušnému Saulovi, jemuž se přiblížil David, aby mu vlil balzám do zemdlených ňader. Ale nevděčný Saul mrštil po něm kopím. V těchto verších lze snad viděti stesk básníkův na nepřístupnost Židů otázce československé.“ (Donath, 1923, s. 13)

V básni K východu zformuloval popularitu dvou vlastí (židovské Palestiny a Čech), vyjádřil něco, co trvale obohatilo českou literaturu a co je stále, ba právě nyní stále aktuální.

Svou touhu po Palestině, vyslovenou v této básni, však odvolává Kapper ve verších s nadpisem „V. B. Nebeskému.“ *„Ptáš-li se mne, milý příteli, zdali mne vábí zbořený a nahý chrám, skály sionské, voda saronská, tedy ti musí odpověděti“ (Kapper, srpen 1846):*

*„Nevábí mne, co hruda sta let kryje,
Neleží zpěv můj slávy kleslé trůn,
Nelkám pro zem, kde otců síla hnije,
Duši nevábí pláč Babelských strun.*

*Mne zrodil čas! – I já jsem syn života!
Ten duch, jenž žije v pramenu tvých žil,
Ten duch, ta krev i v proudu mém klokotá,
Jeť jednotejný, Václave, náš cíl.*

--

*I mou je vlastí vlast Vltavská drahá!
Jak tvůj i můj ji vezdy slaví zpěv;
Má kletba tkne jak tvá se vlasti vraha,
Radostně pro ni vyliju svou krev.“ (Kapper, 1846, s. 40, 41)*

„Ty neznáš, milý Václave, mé byly rmutné, ty nevíš, co znamená milovati vlast a být v ní cizincem.“ (Kapper, srpen 1846)

Havlíčkoví neušel rozpor mezi touto básní a básní K východu, na nějž nezapomněl poukázat ve své kritice.

V básních nadepsaných jmény židovských svátků „Noc pásašská“, „Na devátý Ab“, „Na Nový rok“ pobízí Kapper své souvěrce k emancipaci a asimilaci. Emancipovaní souvěrci by měli svým nežidovským krajanům podat ruce a půdu, na které žijí, aby ji mohli považovat za svou vlast.

*„Vyvraťte hradby vši ohraženosti,
Předsudků starých zdrťte vetché brány,
Těsná opusťte bydla sobětnosti,
Zatměnlivosti zbořte noční stany!*

*Světlu je zotvírejte všespasnému,
Světlu, jež z ňader Páně k zemi kane,
Ve světlu lásky k vlasti, k druhu svému
Ať nový rok vám pravý, velký vstane.“ (Kapper, 1846, s. 52)*

*„K světu se měj! Popadni dějů veslo,
A podej bratrům ruku, vlast miluj;
K jakýmžto stanům souzení tě neslo,
Tam s našel vlast, tam mužně, pevně stůj,*

*Žehnej tu zem, která tvé dítky kojí,
A žehnán budeš v statném míru sám!
Neb kde si srdce láskou nebe strojí,
Tam stojí víry nejjasnější chrám!“ (Kapper, 1846, s. 49, 50)*

Ve druhé části sbírky České listy, kterou nazval Milost, se zabývá, jak plyne z názvu, lyrikou milostnou. Emocionální aspekt je u Kappera velmi podstatný. Kapperova erotika ovšem není žádným projevem vášnivé a nezkrotné touhy, nemluví z ní smyslnost ani jásavá radost. Svým pojetím milostného citu má blízko i k Čelakovského Růži stolisté. Jeho základním tónem je tón elegický, vyznačuje se abstraktností. V Kapperově milostné lyrice se vyskytuje tzv. „erotická cudnost“ (častá jsou milostná vzplanutí na procházkách), objevuje se mírný stesk, tichý smutek, ale přitom i mírné uspokojení. Jeho básnické obrazy jsou konvenční, avšak po Máchovi už ve 40. letech působí jako klišé, anachronické, byť sentimentálně a zvukomalebně krásné. Kapper touží po prchavosti lásky, po schillerovsku.

Z těch růží, děvo má, jež májožhavé

Se na západu v květu vidíš skvíti,

Z těch růží věncem jasným chtěl bych tmavé

Tvé vlasy kadeřavé ti ovíti.

I z večerního na západu zlata,

Jež na horách se dálných rozerdělo,

Bych zdobit chtěl, o bohyně má svatá,

Co proužkem korunním tvé krásné čelo! (Kapper, 1846, s. 79)

Kapperovy verše jsou plné růží, zlata, blankytu. To vše je propojeno i slovotvorně poetickými složeninami, převážně adjektivními, majícími svůj počátek u M. M. Z. Poláka: růže jsou májožhavé, ústa sladkozpěvná, jiskry očí hvězdojasné, píseň je dušejemná, řada duchů je věkoslavná, vazba je milojemná atd.

Kapper nešetří hyperbolami: překrátké potkání, pranoční tma, přehořká hana apod. Jen výjimečně se objeví originální romanticky vášnivý obraz (tam olší temné lůno...), ale ten je hned obalený sentimentální plytkostí:

„Tam v oudolí tom tichém

Po ouzké pěšině,

Tam olší temné lůno

K procházce mně kyne.

Tam v šeru často zajdu,

Tam se mi blaze zdá,

Srdce tam nejraději

Na domov zpomíná.“ (Kapper, 1844, s. 91)

Kapper má však také útočnější okamžiky, podnikavější nálady. Lyriku pojímal i v duchu kollárovsém, v intencích Slávy dcery, kdy osobní milostný cit splýval s citem vlasteneckým. Jeho oblíbenými objekty jsou oči, líce, čelo, ňadra, ty však nejsou erotickým objektem, ale skrývají právě vlastenecké motivy („*národu mého poklad:/ Posvátný víry štít*“). Srdce Kapperovy milované dívky „*rozkvétává/ kde česká píseň zní*“. Podobně básnil Kollár. Kapper však nepsal znělky jako on, ale nejčastěji psal písňové čtyřveršové sloky. Písňovost je pro Kappera typická. Jsou to ale písně programově mírné (tak je nazván i jeden oddíl Českých listů), nikoli romanticky dramatické, rozervané. V dojmech z přírody a cest nenajdeme u Kappera nic mohutného, ale postřehneme snahu tlumočení vřelosti citu a vyjádření poměru k přírodě.

Historicky nejobektivnější charakteristiku Kapperových Českých listů nalezneme v Dějinách české literatury II. Je zde vysvětlena Havlíčkovu negativní kritika. Havlíčkovi vadila nejen sentimentální poloha a přehnané vlastenectví, ale i Kapperova víra v integraci s českým národem.

V. Štěpánek, autor oné kapitoly v Dějinách české literatury II, o Kapperově sbírce tvrdí: „*Vlastenecká a milostná lyrika Českých listů se přimyká typem sentimentality a opravdovostí k poezii Jablonského a Kalinově.*“ (Dějiny české literatury II, 1960, s. 353)

Onou opravdovostí byl u Kappera pocit „*vyhostěnství, sloučenství syna židovského plemene*“, jak píše Štěpánek. A výstižně pokračuje:

„*Mocný subjektivismus těchto básní a naléhavé, vždy v nových variantách se opakující evokace pocitu opovrženosti a osamocení připomínají postoje a pocity romantických vyděděnců, kteří ostatně nezřídka byli stylizováni jako židé (srov. Máchovy Cikány, Nebeského Protichůdce), avšak nad žalem izolace vítězí toužná víra v integraci s českým národem, ve vykoupení v lůně české vlasti.*“ (Dějiny české literatury II, 1960, s. 353)

4 KRITICKÉ PŘIJETÍ ČESKÝCH LISTŮ³⁰

Siegfried Kapper je nejčastěji zmiňován právě především v souvislosti s odmítavou recenzí Karla Havlíčka Borovského na jeho básnickou sbírku *České listy*. Havlíček přijal sbírku *České listy* naprosto negativně, a to jak z hlediska literárního, tak i národnostního. Jeho kritika patří k jeho nejzásadnějším a nejradiálnějším kritickým statím, v nichž řešil otázky české literatury tzv. předbřeznové doby. Připomeňme, že takto radikálně kritizoval teprve pětadvacetiletý mladík. Havlíček v této recenzi odmítl integraci Židů do českého národa. Prohlásil, že Kapperův vztah k češství je příliš vyumělkovaný a jeho češtinu považoval za ubohou. Jeho kritika však byla v tomto bodě rozporuplná, neboť zároveň oceňoval i klady této sbírky, a to právě v její první části, která byla ideově nejpodstatnější a vztahuje se k židovské tematice:

„Trojí prvky obsahuje Kapperova sbírka: 1. bolestnou vzpomínku na minulou slávu Izraele, 2. stesk na přítomné potlačování a ponižování, 3. myšlenku čechojudaismu. Tam pan Kapper patrně opravdu cítil, co básnil, a pravý cit najde všude soucitu.“
(Havlíček, 1986, s. 338)

Jen ona část sbírky, jež obsahuje bolestnou vzpomínku na dávnou izraelskou slávu a žalost nad nynější ponížeností, prý zasluhuje pozornost, poněvadž jedině v této části jsou verše skutečně procítěné. Připustil, že básní-li Kapper o svých židovských soukmenovcích a jejich pocitech, je autentičtější než ve svých pokusech o vyjádření pocitů českých. Zdá se jako by Havlíček nepoužil v tomto směru stejně přísných kritérií. Vzbuzený pocit nebyl však u Havlíčka natolik silný, aby neodmítl Kappera jako českého vlastence a nekladl na něj větší požadavky než na své nejbližší přátele. Byl si jist, že české pocity Kapper mít nemůže, protože k Čechům bytostně nepatří. Kdyby

³⁰Havlíček Borovský, Karel: *Básnické spisy Karla Havlíčka Borovského III*. Praha 1907. Str. 69-72.

Havlíček Borovský, Karel: *Česká včela*, 6., 17., 20. listopad. Praha 1846.

Havlíček Borovský, Karel: *České myšlení*. Praha 1981. Str. 322-350.

Havlíček Borovský, Karel: *Slovan, Emancipace židů*. Praha 1850.

Krejčová, Helena: Siegfried Kapper. Symbol českožidovského hnutí. In *Židovská ročenka 1990 -1991*. Praha 1991. Str. 119-128.

Lexikon české literatury. 2. sv. 2. Praha 1993. Str. 653-655.

Ottův slovník naučný. 13. Praha 1998. Str. 974-975.

totiž člen židovského národa takové pocity měl, musely by se projevit tím, že by přestal mít pocity vlastní svému národu a rozhodně by nemohl tvořit jinak než česky. Kapper však spolu s českými prožitky přiznává i prožitky židovské a vedle českých básní píše i básně německé. To je pro Havlíčka důkaz, že jde o marné a falešné snažení. Mýlil se prý i Václav Bolemír Nebeský, když chce židovské obyvatele Čech integrovat s Čechy. To by spíše za Čechy mohli být pokládáni Němci, Francouzi nebo Španělé.

Kapperova česká poezie byla pro něho plná veršotepectví, nepravdivostí a neupřímnosti vlastenectví. Místo původních citů a myšlenek prý autor předkládá city a myšlenky známé a převzaté. Upadá tím do podezření, že žádné vlastní tvůrčí podněty nemá. Na důkaz svého tvrzení citoval Havlíček několik Kapperových pokusů o básnické obrazy a přesvědčivě je obvinil z odvozenosti a konvence. Obvinění završil několika ironickými výpady:

„Básně pana Kappera na mne působily, jako bych četl školní penzum, nějakou prudkou ódu, ve které jeví vlastenecká mládež dle nařízení prefektova radost svou z příjezdu gymnaziálního direktora“. (Havlíček, 1986, s. 338)

Považoval ji za poezii křiklavou a kejklářskou, zejména v těch částech sbírky, které měly charakter české poezie vlastenecké:

„Ale i v těchto básních pana Kappera mnohé nezpůsoby módního křiklavého básnictví pozorujeme.“ (Havlíček, 1986, s. 338)

Negativně zhodnotil především Kapperovu milostnou erotickou poezii. Můžeme sice připustit, že Kapperova erotická poezie je možná lehce sentimentální, ale nemůžeme akceptovat Havlíčkovo velmi omezené hledisko etnický, jazykově i teritoriálně vyhrocené, úzce pročeské a zároveň protižidovské a protiněmecké:

„Z jeho poezie velké metafory: slze, stesk, krev a kroupy stříkají.“ (Havlíček, 1986, s. 335)

„Nejslabší stránka jsou erotické básně. Tam sice pan Kapper skoro ustavičně plave v slzích, přece však jsou básně chladné, suché a prozaické.“ (Havlíček, 1986, s. 338)

Na doložení tohoto tvrzení uvedl také řadu konkrétních citátů z Českých listů. Jeho básně odmítl velkým havlíčkovským ironickým gestem také i z hlediska uměleckého. Havlíčkovi také vadí, že Kapper píše nejen česky, ale také německy a že je v první řadě německým spisovatelem. Právě německý jazyk se také podle něj stal druhým

mateřským jazykem v židovstvu. Požadoval, aby Kapper jako český vlastenec přestal publikovat v němčině. Havlíček se prostě stavěl proti asimilačním tendencím českých Židů a preferoval řekněme puristické češství. Publikovat v němčině bylo však v té době v českém prostředí naprosto přirozené (i Palacký publikoval své Dějiny národu českého zatím pouze německy). Havlíčkovo odmítnutí Kappera od nastoupené cesty neodradilo. Nikdy nepřestal německy publikovat (i když určitou dobu pouze mizivě), avšak od poloviny šedesátých let u něj tvorba v češtině naprosto převážila; česky přednášel a hlavně ta svá díla, která považoval za stěžejní, do češtiny přeložil.

Havlíček v této recenzi vystupuje z pozic etnicky a jazykově orientovaného českého kritika, který chápe rasový rozdíl jako tak hluboký, že národnostní konverzi vylučuje:

„Izraelita nemůže k českému národu náležeti, protože je původu semitského, a ne českého, bydlí u nás jen nahodile a není ani úplně mocen českého verše, pročež i někoho z jeho přátel v silném domnění kmotrovství při těchto Českých listem míti musíme.“ (Havlíček, 1986, s. 334)

Reagoval tak na zmíněnou diskusi o asimilaci Židů a vlastně ji na dlouhá léta přerušil formulováním základního požadavku, aby Žid, když chce být Čechem, přestal být Židem.

Sbírka podle Havlíčka neobsahuje ani příliš mnoho nových myšlenek. V tom se ovšem mýlil, neboť právě téma židovské bylo pro českou literaturu skutečné novum, jak později potvrdila i česká historiografie.

Na jiném místě vytýká Havlíček Kapperovi, že se „jedním okem se dívá na Jerusalem“, na zaslíbenou zemi, a „druhým hledí do niv českých“. Jde dokonce tak daleko, že Kappera odmítá zařadit mezi české spisovatele, byť část jeho díla je psána česky, ovšem je Žid, a tedy původu semitského.

„Nelze zároveň dvě vlasti míti.“ (Básnické spisy Karla Havlíčka Borovského III, Praha 1907, s. 71)

Havlíčkovi asi nejvíce vadilo Kapperovo verbální vlastenectví, za nímž nenásledovaly konkrétní činy. Zastával názor, že nepotřebujeme, aby nám takovéto básně psal Žid a německý spisovatel. A dodává, že chce-li pan Kapper mermomocí básnit jinak než svým vlastním jazykem, ať skládá básně německy, jak činil dosud, a českého veršování zanechá:

Však my se sami dost dovedeme milovati, a opravdu máme na papíře a v básních tolik lásky k vlasti, že bychom ještě nad svou potřebu dosti mohli prodat a propachtovat. (Havlíček, 1986, s. 333)

Havlíček odmítl Kapperovu sbírku příkře a sžíravým sarkasmem. Nevznikla prý z vlastního popudu, nýbrž je jen „excentrickou choutkou p. Nebeského“:

„Což nám platiti mohou jeho slova, když nanejvýš jen polovice z nich opravdu myšlena jest, a druhá polovice všechno kvůli rýmu. tak ku př.:

I mou je vlastí vlast Vltavská drahá,

Jak tvůj i můj ji vezdy slaví zpěv;

Má kletba tkne jak tvá se vlasti vraha,

Radostně pro ni vyliju svou krev.“

„ Bylo by všechno tuze hezké, jen kdyby člověk patrně neviděl, že p. K. jen proto chce líti za naši vlast krev, poněvadž má v druhém verši zpěv, neboť jak básník napíše nahoře zpěv, již pak konec všemu, žádná pomoc! buďto musí (rozumí se, že za vlast, zač pak jinak?) bojovat jak lev aneb cedí krev. Toť přec každý rozumný nahlíží, že nemůže na „zpěv“ rýmovati šev anebo dokonce plev!“ (Karel Havlíček Borovský: Česká včela, 6., 17., 20. listopad 1846)

Havlíček se ve svém referátě o Kapperových Českých listech rozepsal i o českožidovském hnutí. Židy za Čechy pokládat nechce z těchto důvodů: *„Při Israelitech se nesmí ohled bráti k víře a náboženství, snad tak, jako by Čechové co do víry i katolíci i protestanti i mosaité i snad mohamedáni býti mohli, nýbrž také k původu a národnosti. A jak tu mohou Israelité k českému národu náležeti, když jsou původu semitického? To můžeme spíše Němce, Francouze, Španěly, Angličany atd. k národu svému počítati nežli Židy, neboť všichni tito národové mají s námi větší příbuznost než Židé. Nesmí se tedy říci, že Židé v Čechách neb na Moravě bydlící jsou Čechové náboženství mosaického, nýbrž považovati je musíme za národ zvláštní, semitický, který jen nahodile u nás bydlí a někdy naší řeči rozumí neb ji umí. A zkušenost ukazuje, že hledišťe to, s kterého my na Židovstvu patřím, právě jest. Neboť se zajisté všichni Židé, ať si bydlí v kterékoli zemi a v kterémkoli díle světa, považují za jeden národ, za bratry a nejen za stejnověrce; a svazek tento, který je dohromady víže, ještě mnohem silnější než ten, kterým k zemi své (v které bydlí) připojeni jsou. A že nelze zároveň míti dvě*

vlasti, dva své národy a dvěma pánům sloužiti, toť bohdá dokazovati nemusíme. Pročež musí, kdo chce býti Čechem přestat býti Židem.“ (Karel Havlíček Borovský, Česká včela, 6., 17., 20., listopadu 1846)

Jeho teorie je tedy vlastně rasově založená. Přesto Havlíček zároveň vyjadřuje pochopení pro špatnou situaci Židů, kteří jsou v době národní emancipace rozptýlení po mnoha zemích, a jejich národní samostatnost zatím není možná. Vytyká jim, že se nijak nesnaží pěstovat svůj přirozený hebrejský jazyk. Je zajímavé, že Havlíček nikde totéž nevyčítá např. Irům, jejichž emancipačnímu úsilí věnoval také značnou pozornost. Havlíček klade na Židy stejné nároky jako na Čechy, přestože si dobře všiml, že jaksí nemají v Evropě své místo. Doporučuje Židům, pokud opravdu chtějí svůj přirozený jazyk a literaturu opustit, aby se připojili k Němcům a k jejich literatuře. Neboť jak již bylo zmíněno výše, německý jazyk se stal, dá se říci, druhým mateřským jazykem v židovstvu, což můžeme pozorovat jak u českých Židů, tak i u Židů polských a uherských. S Němci se mohou tedy Izraelité velmi přirozeně a bezbolestně spojit. Toto Havlíčkovu stanovisko se jeví jako nedůsledné. Radí-li Židům, aby se připojili k národu německému, proč pak by se nemohli připojit také k národu českému? Bylo by chybné, kdybychom odmítnutí Židů Havlíčkem považovali za akt antisemitismu.³¹ S jakou objektivností a spravedlivostí soudí o Židech, vidíme teprve z jeho krátké úvahy Emancipace židů³² (zde již „židé“ píše s malým „ž“), kterou otiskl v časopise Slovan dne 12. října 1850, kde se překvapivě Židů zastává, a omlouvá jejich negativní vlastnosti dlouhodobým útiskem, kterému byli vystaveni:

“Právě poroba jejich bývalá a nedůstatek stejného s námi práva přivedl je na nynější stupeň jejich obyčejů a způsobů a že oni sami buď jen málo buď docela nic vinni nejsou své nynější pokaženosti..... Brzy se přesvědčíme, že emancipace židů v celku nám ani dost málo neuškodila, nýbrž prospěla ještě, jakož musí prospěti každá spravedlivá věc.”
(Karel Havlíček Borovský, 1850, Slovan, Emancipace židů)

Náprava podle něj sice neproběhne závratně rychle, ale emancipace by ji měla rozhodně zabezpečit.

³¹ Masaryk mluví ve své knize o Havlíčkovi (2. vyd. str. 447), že se stanovisko Havlíčkovu držeti nedalo, pročež prý je změnil v antisemitismus mnohem mírnější.

³² Slovan, Emancipace židů. Říjen 1850.

„Chovejme se také skutečně i v životě ke svým izraelitským spoluobčanům tak jako k rovnoprávným, netupme je, nesnižujme je, nesuzujme je žádným způsobem, a zůstaly-li na nich lpěti ještě mnohé známé obyčeje z předešlého času, snášejme je zatím, jsouce pamětlivi příčin jejich.“ (Karel Havlíček Borovský, 1850, Slovan, Emancipace židů).

Havlíčková kritika řešila obecnější otázky básnictví. Hlubší estetický rozbor Českých listů však Havlíček neprovedl. V závěru své kritiky sdělil, že milerád přenechá někomu jinému nevděčnou práci odvážit celý tento svazeček básní esteticky a udat, která strofa se podařila, která ne. Česká včela se s estetickým rozbohem Kapperovy poezie, jeho Českých listů vyrovnala daleko kvalitněji než Havlíček, a to hlavně díky literární historii. Lexikon české literatury 2, H-L na něj pohlíží podobně, jen přidává negativní charakteristiku umělecké stránky Českých listů:

„Uměleckou hodnotu básní snižují v deklarativní složce poetická klišé a v reflexivních a elegických skladbách, vycházejících z protikladného, v podstatě romantického nazírání, neadekvátní poetika vývojově staršího, předromantického typu, jmenovitě systém pojmenovávání (nikoliv versifikace – Kapper užívá jambu).“ (Lexikon české literatury. 2. sv. 2. 1993, s. 654)

Havlíček byl zkrátka kritik a přistupoval ke Kapperově poezii z dobově účelových pozic a také z hlediska svého estetického naturelu. Pozdější literární historikové měli již větší odstup a mohli hodnotit České listy mnohem objektivněji.

Havlíčkovu odmítnutí přijmout Židy do českého národa vyvolává dodnes diskuse, zda byl antisemita. Dle mého názoru jím zřejmě nebyl, jistě ne v tom smyslu, jak slovu antisemitismus rozumíme dnes. Vůbec je silně problematické přenášet dnešní hlediska na antisemitismus do doby o sto let starší. Na Havlíčkovu obranu musíme uvést, že on v roce 1846 pouze vyjádřil nemožnost asimilace v Čechách kvůli neschopnosti Čechů asimilaci přijmout. V západní Evropě, ve Francii, Španělsku, ale i v Itálii a Německu, byly národy natolik silné a konstituované, že asimilaci Židů nepovažovaly za ohrožující jejich národnost. V zemích Koruny české byla situace složitější. Český národ se v těchto letech sám obrozoval, hledal svou vlastní identitu, a proto nebyl ještě schopen absorbovat cizí prvek. Česká společnost se teprve pozvolna se ustavovala a nebyla natolik vyspělá a silná, aby do svého středu dokázala přijmout Židy. K tomu mohlo dojít až v okamžiku, kdy k tomu byly vytvořeny podmínky, a to nastalo, když byl český

národ nejen jazykově, ale i ekonomicky dostatečně silný a byl schopen českožidovskou asimilaci nejen tolerovat, ale ve svých špičkách i přijímat a podporovat.

Podle Havlíčka nikdo ze spisovatelů zabývajících se českou literaturou Židy neutiskuje, ovšem nedomnívá se, že Židé žijící v Čechách, přestože se počítají k našemu národu, se doopravdy za Čechy pokládají. Vysvětluje si to tím, že jakožto Izraelité jsou semitského původu, a proto nemohou náležet k národu českému. Ovšem jak můžeme vidět, tady podle Havlíčka by zjevně semitský původ nebyl na závadu. Dokonce Kappera ujišťuje:

„Izraelité jsou národ zvláštní, semitický, který jen nahodile u nás bydlí a někdy naší řeči rozumí. Právého a řádného Izraelity si tak dobře vážíme jako kteréhokoli jiného, a jistě mnohem víc než špatného Čecha.“ (Karel Havlíček Borovský, 1846, Česká včela)

Je zjevné, že později „původ semitický“ už tolik nevadí. Jak můžeme vidět, měl po určitém čase pro Siegfrieda Kappera již větší pochopení. V Havlíčkovi bylo na začátku nejspíš něco z všeobecné nevraživosti k Židům, která tehdy české prostředí ovládala. Svým založením byl ovšem český plebejec a dovedl se tedy vcítit do postavení jiných utiskovaných společenství. To, co napsal v recenzi na Kapperovu sbírku, je svým způsobem povážlivé, ale absolutní nálepku antisemitismu si dle mého názoru Havlíček nezaslouží.

5 BIBLIOGRAFIE³³

5.1 Příspěvky

- Album der Erinnerungen, 1855
Album der österreichischer Dichter, Vídeň, 1850
Augsburger Allgemeine Zeitung, 1864
Blätter für literarische Unterhaltung, Lipsko, 1855
Bohemia, 1848
Boleslavan (Ml. Boleslav), 1860-61
Camellien-Almanach, 1840
Constitutionelles Blatt aus Böhmen, 1848-49
Deutsche Rundschau, Berlín, 1876
Deutsches Dichteralbum, Vídeň, 1868
Deutsches Museum, Lipsko, 1853-57
Donau, Vídeň, 2. pol. 50. let.
Freya, 1866-67
Die Gartenlaube, Lipsko
Der Humorist, Vídeň 1844-45
Illustriertes Familienbuch zur Unterhaltung und Belehrung, Terst, 60. léta
Jahrbuch deutscher Belletristik, 1857-59
Köllner Zeitung, 2. pol. 50. let
Korrespondenz, 1869
Květy, 1845, 1865-70
Alm. Libussa, 1842-60, 1844 překl. Máchova Máje
Lumír, 1851-52, 1873-74

³³ Lexikon české literatury. 2. sv. 2. Praha 1993. Str. 653-655

Nár. Listy, 1864-65

Ost und West, 1839-48, 1839 překl. slovenských a českých nár. písní, 1840 překl. z Čelakovského Ohlasu písní Českých, 1841 překl. Máchovy Mářinky a Jablonského Písní milosti

Österreichische Blätter für Literatur und Kunst, Vídeň, 1845-46

Österreichische Zeitschrift für Homöopathie, Vídeň, 1848

Österreichische Morgenblatt, 1839-41

Osvěta, 1874

Politik, 1863-74

Prager Zeitung, 1858

Slawische Blätter, Vídeň, 1865

Sonntagblätter für heimatliche Interessen, Vídeň, 1842-49, 1842 K. H. Mácha und die Neuböhmische Literatur, 1845 Neučechische Poesie

Světobzor, 1868-75

Über Land und Meer, Stuttgart, 1866

Unsere Zeit, Lipsko, 1875

Vienac zabavi i pouci, Záhřeb, 1877

Westermann's Illustrierte deutsche Monatshefte, Brunšvik, 1855-59

Wiener Zeitschrift

Českožidovské listy, 1898 (posmrtně)

5.2 Knižně

5.2.1 Beletrie a cestopisy

České listy, BB, 1846

Befreite Lieder, BB Vídeň, 1848

Südslawische Wanderungen im Sommer 1850, 1, 2, Lipsko, 1851, 1853

Herzel und seine Freunde, R, Lipsko, 1853

Falk, P, Desava, 1853

Christen und Türken, Lipsko, 1854

Vorleben eines Künstlers, R, Lipsko, 1855

Die Böhmisches Bäder, Lipsko, 1857

Das Böhmerland, 1865

Der Glockenstürmer von Komotau, R, Lipsko, 1869

Pohádky přímořské, PP 1873

5.2.2 Básnické parafráze a překlady poezie

Slawische Melodien, Lipsko, 1844

Lazar, der Serbencar, Vídeň, 1851, přeprac. s tit. Fürst Lazar, Lipsko, 1853

Gesänge der Serben 1, 2, Lipsko, 1853

Die Handschriften von Grünberg und Königshof, 1859

Zpěvy lidu srbského 1, 2, 1872, 1874

Gusle. Ohlasy černohorské, 1875

Historische Volkslieder der Montenegriner, in J. Krejčí: Příspěvek k poznání básnické činnosti S. K., 1911 (posmrtně)

5.2.3 Ostatní práce

Dissertatio inauguralis medico-practica de Fonte Constantino Gleichenbergensi..., Vídeň, 1847

Die serbische Bewegung in Südungarn, Berlín, 1851

5.2.4 Výbor

Výbor ze spisů S. K., 1921, ed. J. Krejčí

5.3 Korespondence

O. Donath: S. K. (M. Hartmannovi z 1867-68, J. N. Voglovi z 1856-58, I. Hubovi b. d. , L. A. Franklovi z 1872 aj., a výňatky z dopisů R. Glaserovi z 1841-43 a M. Hartmannovi z 1854-67, 1934

J. Štěpánková-Weingartová: Dopisy českých a slovenských spisovatelů v dosud nevydané korespondenci Vuka Stefanoviće Karadžiće (z 1852), Slavia 1958

Závěr

V této bakalářské práci jsem se zaměřila na dosud nepříliš prozkoumanou problematiku konfrontace židovství a české společnosti v Kapperově sbírce České listy.

Základem práce je studie Kapperovy sbírky České listy a Kapperův samotný život. Na tomto základu jsem poté dohledala prvky, které jeho tvorbu ovlivňovaly.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo seznámit se s Sigfriedem Kapperem z více úhlů pohledů a získat dostatek informací o Kapperově sbírce a reakcích na ni. Následně demonstrovat jeho zásadní myšlenky na základě vybraných ukázek z díla, přičemž důraz byl kladen na myšlenku emancipace Židů v české společnosti. Dále se v práci zabývám četnými reakcemi ostatních umělců, které nastaly popudem této sbírky. K takto stanovenému cíli jsem přistoupila dvěma způsoby. Na jedné straně jsem uvedla kladné postoje dalších autorů, na straně druhé velice kritický postoj K. Havlíčka Borovského a jeho příkrou argumentaci.

První kapitola je obecným vhledem do Kapperova života. Obsahuje informace týkající se jeho životních osudů i jeho tvorby.

Druhá kapitola je zaměřena na pohled ostatních autorů na Kappera a na ty, kteří jeho tvorbu nejvíce ovlivnili. Snažila jsem se charakterizovat jednotlivé dílčí postoje k sbírce České listy a jejich projevy v tehdejší společnosti. Vzhledem k tomu, že se tím podrobně zabývám v dílčích kapitolách, omezím se pouze na celkové shrnutí. Kladně se o Kapperovi vyjadřoval Václav Bolemír Nebeský, Eliška Krásnohorská, Jan Krejčí, Oskar Donath, Arne Novák aj.

Třetí kapitola se věnuje konfrontaci židovství v tehdejší české společnosti a emancipačním snahám, jak je Kapper popisuje v Českých listech. Tedy jak vnímal soužití Židů s Čechy, v čem spatřoval největší problémy emancipace.

Obsahem čtvrté kapitoly je Havlíčkův kritický postoj ke sbírce České listy a ke Kapperovi jako takovému.

Poslední kapitola je souhrn celé Kapperovy bibliografie, kterou za život vytvořil.

Přestože jsem měla zpočátku obavy, zda půjde nalézt dostatečné množství informací o tomto celkem neznámém autorovi, nakonec jsem našla mnoho děl v knihovnách po celé České republice, z kterých jsem mohla čerpat. Tím bych chtěla poděkovat

Moravské zemské knihovně v Brně a Husitské teologické fakultě o zaslání a zapůjčení děl, které jsem k práci využívala.

Téma bakalářské práce se mi skutečně zdálo velmi zajímavé. Přimělo mě to nastudovat řadu starších knih, různé odborné články, ke kterým bych se běžně nedostala. Z jednotlivých knih jsem se vždy snažila vybrat nejzajímavější příspěvky k Siegfriedu Kapperovi a podat je v práci vlastními slovy. Vzhledem k omezenému rozsahu práce jsem byla nucena v některých partiích pouze odkázat na příslušnou literaturu. Práce na tomto tématu mě velmi bavila a byla pro mne velikým přínosem. Dozvěděla jsem se o zajímavém básníkovi, jeho osudech a jeho tvorbě, která vyvolala rozruch.

Informace zpracované v této práci mi pomohly se dobře zorientovat v tehdejší době a utváření našeho českého národa, zejména pak v přijetí židovské kultury.

Tato práce rozhodně přinesla pozitivní výsledky a zároveň vytyčila určitý prostor pro další práci v oblasti, například rozšířením o rozbor jeho dalšího velice důležitého díla Gusle.

Závěrem bych chtěla poděkovat panu prof. PhDr. Viktoru Viktorovi, CSc. za zajímavý návrh tématu práce a za cenné rady a připomínky i odbornou pomoc, kterou mi poskytl.

Seznam použité literatury

Dějiny české literatury II. Praha 1960.

Donath, Oskar: Židé a židovství v české literatuře 19. století. Brno 1923.

Hanuš, Jan: Život a spisy Václava Bolemíra Nebeského. Praha 1896.

Havlíček Borovský, Karel: Básnické spisy Karla Havlíčka Borovského III. Praha 1907.

Havlíček Borovský, Karel: Česká včela. Praha 1846.

Havlíček Borovský, Karel: České myšlení. Praha 1981.

Havlíček Borovský, Karel: Slovan, Emancipace židů. Praha 1850.

Jeden jazyk naše heslo bud'. V. Plzeň - Radnice 2009.

Jeden jazyk naše heslo bud' VI. Plzeň - Radnice 2010.

Kapper, Siegfried: České listy. Praha 1846.

Krásnohorská, Eliška: Obraz novějšího básnictví českého. Praha 1877.

Krejčí, Jan: Příspěvky k poznání básnické činnosti Sigfrieda Kappera. Praha 1911.

Krejčová, Helena: Siegfried Kapper. Symbol českožidovského hnutí. In Židovská ročenka 1990-1991. Praha 1991.

Lexikon české literatury. 2. sv. 2. Praha 1993.

Mareš, Jan: Kohoutí kříž – Šumavské ozvěny. Jihočeská vědecká knihovna 2001-2011.

Ottův slovník naučný. 13. Praha 1998.

Slavné osobnosti v dějinách Prahy 5 (2. díl). Praha 2009.

Přílohy

Obr. 1

Litografie Eduarda Kaisera z roku 1848, na které je vyobrazen tehdy osmadvacetiletý Siegfried Kapper, a která je provázena i jeho vlastnoručním podpisem.

Repro Wikipedia.de

Obr. 2

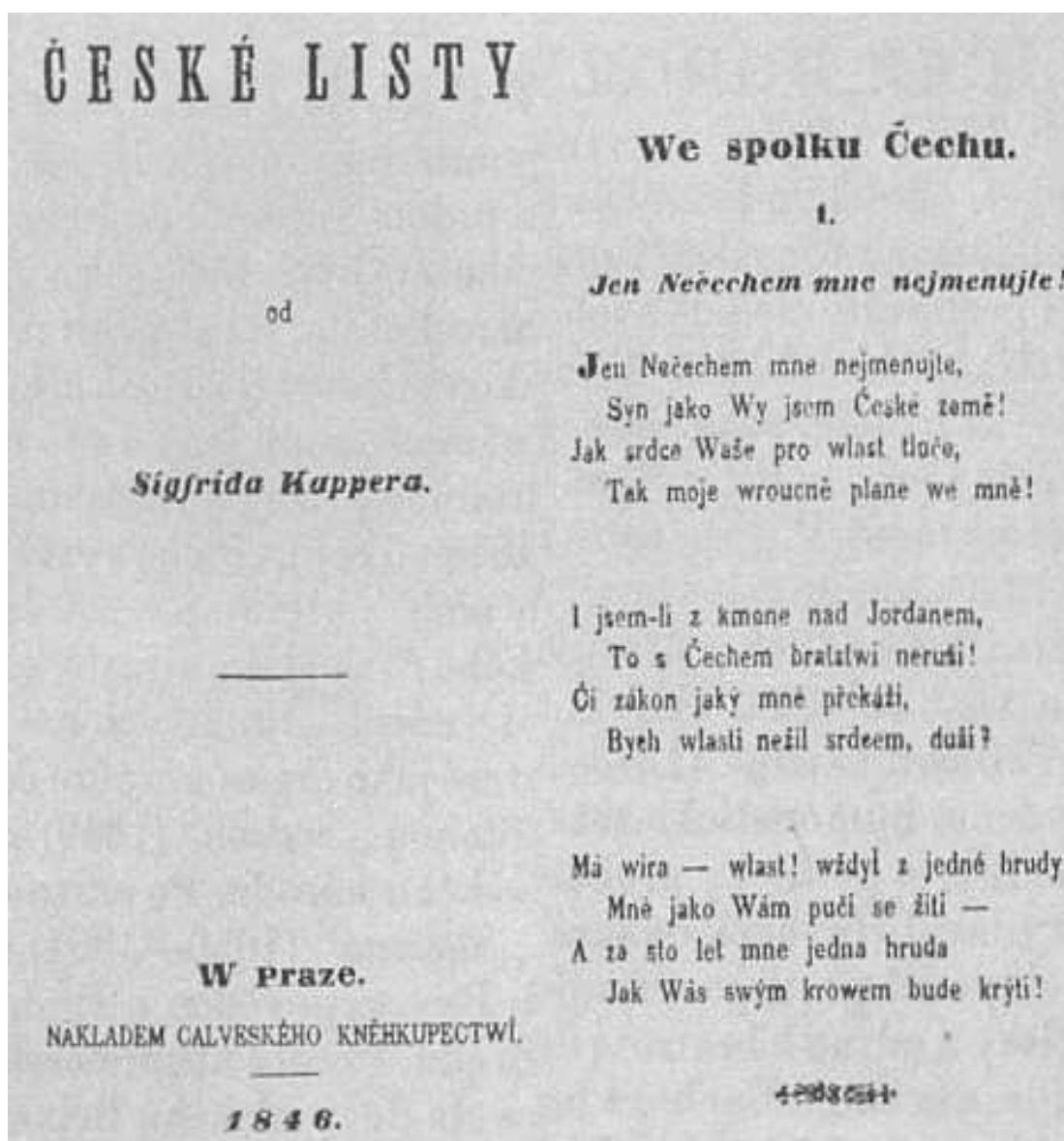
Sigfried Kapper na dobové litografii, jejímž autorem je rovněž Eduard Kaiser.

Repro Literární atlas československý, 1 (1932), s. 109 a R. Kestenberg-Gladstein, Neuere Geschichte der Juden in den Böhmischen Ländern. Zweiter Teil, Heraus aus der "Gasse", 1830-1890 (2002), s. 128

Stephan Kappeler

Repro J.W. Nagl - J. Zeidler, Deutsch-Österreichische Literaturgeschichte : ein Handbuch zur Geschichte der deutschen Dichtung in Österreich-Ungarn, Dritter Band, Von 1848 bis 1890 (1930), s. 589

Titulní list sbírky *České listy* (1846) a jedna strana z ní se známou básní Sigfrieda Kappera.

Repro Literární atlas československý, I (1932), s. 109

Obr. 5

Židovský hřbitov v Dobříši, kde byl pochován. Novější náhrobky byly však za německé okupace odvezeny.

Repro J. Heřman, Židovské hřbitovy v Čechách a na Moravě (198)

Obr. 6

Novější snímek dobříšského židovského hřbitova
Repro www stránky Brdy.info

Resumé

This bachelor thesis talks about emancipatory tendencies of Jews, view of the Jewish poet Siegfried Kapper. He was one of the first, who advocated about alignment of Jews from Bohemia with czech culture.

However, Judaism is not the main topic of my thesis, I focused on problems of the emancipation of Jews and their culture in 19th century's czech society in Kapper's collection named Czech sheets.